

... ter raadpleging en lezing op de leesstafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Cafés en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

... richt door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
VERLICHTINGDIENST . . . . . TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574; in Nederlandsch-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

HEEREN EN KINDER KLEEDING

PEEK & CLOPPENBURG

KLEEDING NAAR MAAT

INHOUD: Opwekkend Bericht. — Oost en West. — Pierre Louis Brion. — Feuilleton. — Milit. exploratie van Ned.-Nieuw-Guinea. — Tweede Kol. Vacantie-cursus voor Geografen. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. Lit.-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Mededeelingen. — Mutaties van 14 tot 21 Sept. 1921.

Opwekkend Bericht.

De Nationale Filmfabriek, gevestigd te Bloemenaal met Filiaal te Bandoeng (O.-I.) heeft het voornemen om, in vereeniging met het Koloniaal Instituut te Amsterdam, op VRIJDAG 23 DEZER des avonds te 8.30 ure, in de groote zaal van het Kurhaus te Scheveningen eene INDISCHE FILM-DEMONSTRATIE op cultureel en wetenschappelijk gebied te houden.

Alle leden der Vereeniging „Oost en West“ hebben op vertoon van hun lidmaatschapskaart, vrijen toegang.

PROGRAMMA.

- Reis met de „J. P. Coen“ naar Ned. Oost-Indië.
- Doodenfeest op Celebes.
- Tocht naar den Tangga Waterval.
- Rubbereultuur.
- Javaansch Volksleven.
- Javaansch Tooneelstuk.
- Padvindere te Euitenzorg.
- Opening van den Volksraad door den vorigen Gouverneur-Generaal Z.E. Graaf van Limburg Stirum.
- Tocht naar den Merapi tijdens eene vulkanische uitbarsting.

OOST EN WEST.

Van Rudyard Kipling is de zoo bekende uitspraak dat „Oost en West elkaar nimmer zullen ontmoeten.“ Aan den dichter — al geldt het hier alleen den vorm der gebonden rede — komt een zekere vrijheid toe, mits de hyperbool geen geweld wordt aangedaan of de grens der fantasie overschreden.

Wat hier wel het geval is. Zou een uitspraak op empirische gronden al niet onbedenklijk zijn, wij immers „alles hier op aard' verandert“, zich uit te spreken met betrekking tot komende tijden op de besliste wijze van Kipling mag een al te stouf ondernemen heeten. Wie, als hij, dit doet, stelt zich bloot aan het zoo vaak bezonken oordeel, dat in den volksmond endt en, vol echte humor, vertolkt wordt met een: „Hij zelt wat“.

Aan Kipling's uitspraak, wijsgeerig en zielkundig als ze schijnbaar is, kan geen hoogere betekenis worden toegekend dan die van een „gevlugeld woord“, zonder meer.

De ziel van het Oosten is een andere dan die van het Westen, maar het zieleleven van menschen, hier en ginds, in zijn verscheidenheid bij elk individu, heeft met uiterlijke omstandigheden als klimaat, levensopvatting e.d. ten slotte niet te maken. Werelden op zich zelve, als menschen zijn, verschillen ze onderling allen en zullen dat ten eeuwigen dage wel blijven doen, gelijk ook geen twee zandkorrels aan het strand der zee hetzelfde zijn; de Westerling verschilt van den Oosterling, maar ook de Westerling van den Westerling, al bewonen ze beiden hetzelfde huis hun leven lang.

Maar hierop nu is het voortdurend streven van

Firma B. SCHOEMAKER

Engelsche Klomakerij
29 WESTEINDE DEN HAAG 12

Richmond Regenjassen

JULIEN & RICHARDSON BENNERNAGEL

AMSTERDAM 14
Reguliersbreestraat 31-33 - Tel. N. 2943

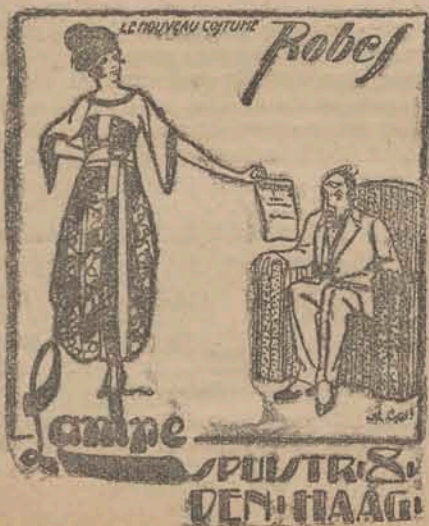
„Algemeen Assurantiëkantoor ..“
AGENTEN GEVRAAGD.

Firma L. J. C. BOUCHER

Algem. Binnen- en Buitenlandsche Boekhandel
's-Gravenhage - Noordeinde 64o

Specialiteit: voor het samenstellen van Leesportefeuilles

Advertentie-Bureau

P. M. Broekmans - Koningsplein 16-18-20 ^{hoek} Heerengracht - Amsterdam

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Grootste en bekendste Huis van eerste klas Dames- en Heerenkleeding

Speciaal ingericht voor repatrieerenden

Kleeding naar Maat in één dag gereed

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Janssen & Tilanus
FRIEZENVEEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
SERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst”
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

H **Hammond School en COPIERINRICHTING**
Terwenakker 11a - Tel. 3117 - Rotterdam
(Ruys' Handelsvereniging) beveelt zich
beleefd aan alle oudste inrichting op
dit gebied voor de levering van correct
schrijf- en copieerwerk.
Strongeste discretie verzekerd. **S**

Huwelijks-Uitzetten
Uitrustingen voor Indië
Luiermanden

Door onze veeljarige praktijk kunnen wij
U het beste leveren, in de meest kostbare,
maar ook in de eenvoudigste uitvoering.
Bij elke hoeveelheid leveren wij ook:
Lingerie - Bedlinnen - Tafelgoederen
Huishoud- en Stukgoederen

Zichtzendingen, ook voor de Tropen, op
iedere aanvraag franco.

**Specialiteit: Tafel-, Bed-
en Huishoudlinnen**
voor Hotels, Restaurants, enz.
Monsters op aanvraag

Firma A. NIJLAND
FABRIEK VAN WITTE GOEDEREN
ALMELO (Twenthe)

P. J. VEELO & ZNEN
DEN HAAG
Lange Houtstraat 15^e :: Tel. H. 6655

„WONING”
INRICHTING

Behangerij   Stoffeerderij

Terwijl Gij rust, werken Uw
advertenties voor U

de weldenkenden ter wereld gericht, dat wat de menschen scheidt uit den weg worde geruimd ter wille van wat hen vereenigt, dat toenadering worde bevorderd ook tusschen hen, die door uiterlijkheden van ras of gelaatskleur onderscheiden zijn.

Ongerekend nu de ervaring, welke elke komende dag brengt, deze n.l. dat Oost en West elkaar wel ontmoeten en wel samenwerken, waardoor Kipling's woorden worden gelogenstraft, kan noch wil de mensch van deze eeuw zich passen aan een pessimisme, waarbij men „alle hope moet laten varen”, dat stelt een onverkomelijke kloof tusschen mensch en mensch.

Voorwaarts, met struikelen en opstaan, voorwaarts is de levensleuze van elk geslacht dat komt, gelijk ook de natuur geen stilstand kent. Alzoo moet toenadering gezocht en zal ze gevonden worden. Is er nog een muur tusschen de beide halfronden der aarde; hij heeft geen andere bestemming dan om te verdwijnen. Daarin vindt de menschheid haar taak en daaraan werkt ons kleine land mede, maar ook dat groote gebied van Overzee, waar onze vlag waait.

Tot degenen, die ter bevordering van dat doel hier te lande hunne krachten aanwenden, behooren zij die deel uitmaken van deze vereeniging, welke al vele jaren lang arbeid aan het versterken van den band tusschen blank en bruin, de vereeniging, aan welke de schoone, symbolische naam gegeven is van „Oost en West”.

v. d. B.

Pierre Louis Brion. Door Mr. Dr. K. H. CORPORAAL.

Op 27 September a.s. herdenkt groot en klein in Venezuela den sterfdag van Pierre (Philip) Louis Brion, een Nederlander, die vóór honderd jaar op het zonnige Curaçao voor goed het hoofd ter ruste legde. Waarom? Wel dat is met weinig woorden te zeggen. Brion is de man, aan wien Venezuela, Columbia en Nieuw-Grenada het te danken hebben, dat zij in het begin van de vorige eeuw zich het Spaansche juk hebben kunnen afschudden. En hiermede wordt geen greintje te kort gedaan aan den onsterfelijken roem van Simon Bolivar, die de ziel van de vrijheidsbeweging en ongetwijfeld een veel grooter persoonlijkheid dan Brion is geweest en al

Feuilleton.

Indië in den spiegel van den Oceaan

Beeld van Rust, Lijn en Kleur
door P. J. ZÜRCHER Jr.

III.

Tot dit geluk kan zijn huwelijk eene belangrijke bijdrage vormen. Het kan dit, doch het is dit, al evenmin als bij ons, of bij welke andere volken ook, niet in absoluten zin. In de desa komen — helaas — weinig geslaagde huwelijken voor. Vormt echter het huwelijk geen teleurstelling, is er dus sprake van een goed huwelijk, dan komt dit het gezin ten goede. Ook kan het den band van verdraagszaamheid in de stille desa versterken; deze vormt trouwens een onderdeel van het harmonisch groote geheel en voor een niet onbelangrijk deel moet de poëzie, die in de desa woont, ongetwijfeld worden teruggebracht op den factor samenleving.

Het Inlandsche huwelijk dient, ter vergelijking met de opvatting die de Westering daarvan heeft, een andere maatstaf ter beoordeeling te worden aangelegd.

Wanneer wij ons een enkele maal in de desa be-

evenmin aan de verdiensten van J. A. Paéz, den Curaçonaar M. Piar en van zoovele anderen, die, evenals hij, met inzet van hun leven voor de onafhankelijkheidsgedachte op de bres hebben gestaan. Neen, dat eigenlijk aan Brion de zege toegeschreven mag worden, grondt zich daarop, dat tot tweemaal toe bij hem de beslissing gelegen heeft, of de zoo goed als verloren strijd nog langer voortgezet zou worden en dat hij op die vraag beide keeren een bevestigend antwoord gegeven heeft, hoewel aan dat „ja” verbonden was, dat alle voor die voortzetting benoodigde fondsen uit zijn zak moesten komen. Wat hij vóór 1816 doet, dat hebben vele anderen ook gedaan: onder den bezielenden invloed van Bolivar gekomen, heeft hij het Columbiaansche burgerschap aangenomen, aan den opstand deelgenomen en is hij in Columbiaansche krijgsveld getreden. Maar als hij dan na eene reis naar Engeland in de West terugkomt, daar Bolivar als balling terugvindt en geheel Venezuela door de uit Spanje overgekomen troepen onder generaal Morillo heroverd ziet, dan blijkt eerst recht wat een aanwinst die jeugdige kapitein voor de opstandelingen was; de expeditie immers, die van Haiti uit de Spanjaarden opnieuw bestoken zal, wordt door hem alleen bekostigd! Brion wordt dan admiraal van de Columbiaansche kapervloot, kaapt Spaansche en Nederlandsche schepen, gaat in commissie naar de Vereenigde Staten en vindt andermaal bij zijne terugkomst de zaak verloren en Bolivar als balling. Met zijne laatste penningen wordt dan wederom een expeditielegertje uitgerust, dat onder aanvoering van Piar eerst Guyana verovert en dan door de inneming van Angostura (het tegenwoordige Ciudad Bolivar), waarbij Brion zich met zijne vloot duchtig gewerd heeft, de Spaansche troepen tot een wapenstilstand weet te dwingen, om hen vervolgens op 24 Juni 1821 in den slag te Carabobo volkomen te verslaan.

Dat werd het droevig einde van de Spaansche heerschappij, dat Brion nog maar net mede heeft kunnen maken; in Augustus 1821 toch keert hij zwaar ziek naar zijne geboorteplaats, Curaçao, terug en sluit kort daarop de oogen. En dan? Zijn aangenomen vaderland begint met hem te vergeten, het Congres zet hem op 21 October, als zijn dood in Cucuta nog niet bekend is, op stal en meent met een eeresabel den tol der dankbaarheid betaald te hebben. Zestig jaar later volgt echter een ommekeer, keert de herinnering aan het verlaten graf op

geven, valt het ons moeilijk op te merken, waar vrede en waar onrust woont, doch een veelvuldige omgang met hen, die de dorpen bevolken en kleur en leven er aan schenken, zal den Westering, mits hij het vertrouwen van den eenvoudigen dorpsbewoner weet te winnen, den weg naar zijn hart doen vinden. En dan, o, dan komen de tongen wel los, want Sarina, die wel gaarne praat met hare buurtgenooten, maar direct zwijgt als er een vreemdeling voorbij schrijdt of het gesprek dan op een ander onderwerp brengt, Sarina is ten slotte mensch. Ook haar hart klopt sneller of trager, naar de mate van het geluk, dat haar door den echt werd geschonken. En zij zal niet nalaten u te vertellen van de dingen, die haar hinderen in haar leven als daaraan haar man schuld heeft. En dan kunt ge hooren vaak van de slechtheid van zijn optreden: hoe hij zich aan dobbelspel overgeeft en daardoor in schulden geraakt en zij vertelt u van de wijze, waarop hij telkens weer tracht zich op te richten door geld te leenen bij den Hadji of bij toewan Arab, die daar en daar wonen. En zij zal u dan ook vertellen — doch gij moet haar vertrouwen hebben gewonnen — hoe zij vreest steeds dieper in de schuld te komen, want als de Hadji des morgens een gulden uitleent, moet daar des avonds een gulden tien cent voor worden terugbetaald. Dat is dus tien percent per dag, welke haar man extra zal moeten verdienen. Wellicht zult gij lachen en den eigen beurs raadplegend, denken: welk verschil maakt dat nu. Doch hier is het juist de verhouding, die tot een bloed-

Dans-Instituut NICK H. WISSE
Gediplomeerd Dansleeraar
LANGE BEESTENMARKT 108-110, DEN HAAG
Club- en Privaatlessen
in de Moderne Dansen
Privaatlessen aan Heeren met medewerking van Dame (assistente). 16
Inlichtingen dagelijke van 2-4 en 7-10 uur.

WISBRUN & LIFFMANN
Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag

DAMES MODEARTIKELN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELN.

Maatschappij van Brandverzekering v. h. Koninkrijk der Nederlanden

Opgericht 1838

te 's-HERTOGENBOSCH

Opgericht 1838

DIRECTEUR: JHR. P. J. S. M. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — ADJUNCT-DIRECTEUR: JHR. P. J. O. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — COMMISSARISSEN: MR. J. VAN LEEUWEN, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. F. X. VERHEIJEN, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. H. F. J. M. VAN ZINNICQ BERGMANN, Industrieel te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr., Directeur der Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering te Amsterdam. H. F. W. M. VAN BAER, Apotheker te 's-Hertogenbosch. CONSTANT M. J. H. TILMAN te 's-Hertogenbosch.

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 1.000.000.— — GERESERVEERDE BATEN OP ULTIMO DEC. 1920 f 786.057.93.

DE MAATSCHAPPIJ VERZEKERT ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN, OP VASTE PREMIËN TEGEN BRAND- EN INBRAAK.

het Curaçaosche Rozentak terug en worden de verblijfselen van hem, die eens de steun en toelating van Bevrijder Bolivar geweest is, in het Nationale Pantheon te Caracas bijgezet.

De naam van Brion leeft voort in de Venezolaan-geschiedenis, maar ook Curaçao is hem nog niet vergeten, want door zijn toedoen mislukte in 1765 de eerste poging van het hebzuchtig Engeland om zich van de kolonie meester te maken. De verrijping van admiraal Murray van den Kabrietenberg door het handjevol vrijwilligers onder aanvoering van luitenant Brion heeft zijn naam zelfs het moederland bekend gemaakt en dat de groote verwachtingen voor de toekomst, waartoe dat walfleisch aanleiding gegeven moet hebben, niet vermeld zijn, is waarlijk slechts toe te schrijven aan de ventering, die Brion daarna aan zijn leven gegeven heeft en waardoor hij voor zijn eigen land verveerd is gegaan. Dankbaar behoort nochtans erkend te worden, dat hij, in den vreemde groot man worden, zijn Curaçao toch nimmer vergeten heeft en een open oog gehad heeft voor de ontzaglijke moeilijkheden, waarvoor het wassen van de macht der opstandelingen het van den handel afhankelijke land stelde. De admiraal heeft zijn best gedaan om de kapers, die de Caraïbische zee voor vijand en vijandenstaander onveilig maakten, af te houden van plundering van Curaçaosche schepen; het is hem niet altijd gelukt en hij heeft vaak de belangen van zijn aangenomen vaderland voor moeten laten gaan, maar dat doet aan zijne verdiensten niet af. En behalve voor wat hij deed voor Curaçao, verdient Brion ook als een verdienstelijk man herdacht te worden, omdat hij den Nederlandschen naam in Zuid-Amerika groot heeft gemaakt, door zijn persoon den gebied voor het volk, dat eens eenzelfden strijd voor zijne onafhankelijkheid gevoerd had, versterkt heeft en zoo den weg gebaand heeft voor de aanwinst van vriendschapsbetrekkingen tusschen het land en de nieuwe republieken.

Militaire exploratie van Nederlandsch-Nieuw-Guinea.

1907—1915.

Nos armées ont aussi travaillé pour la civilisation!

J. Ambert.

II.

De 1e Engelsche expeditie werd ondernomen door de heeren W. Goodfellow, leider tevens zoöloog, A. F. R. Wollaston, Medical Officer, G. C. Shortridge en W. Stalker, zoölogen, Captain Rawling, topograaf en E. D. Marshall, arts.

Het dekkingsdetachment werd door den 1en Luit. der Infanterie H. Cramer gecommandeerd.

Den 5en Januari 1910 voer men den Mimikamond binnen en werd het bivak te Wakatimi als basis opgeslagen. Hoewel het beoogde doel, n.l. de beklimming van het sneeuwgebergte, niet werd bereikt, leverde de tocht uit een exploratie-oogpunt goede resultaten op. De Mimika- en de Kamoerivier werden tot in het gebergte verkend, terwijl ook in het heuvelland landtochten werden gemaakt, waarbij ook aanraking werd verkregen met eenen stam bergbewoners, van wie de lichaamsgrootte gemiddeld 144.6 c.M. was.)

De expeditie had veel met ziekte te kampen en had het ongeluk den heer W. Stalker door verdrinken te verliezen, terwijl de leider in October 1910 wegens ziekte (hij leed aan beri-beri) naar Europa moest terugkeeren (blz. 29—30.)

Deze Pygmeeën-stam, welke door de expeditie werd ontdekt, is ongetwijfeld van een ander ras dan de Papoea's; zij leven ook uitsluitend in de bergen, hoewel zij op vriendschappelijke voet verkeerden met de menschen der vlakke en handel met deze drijven in tabak en vermoedelijk nog andere dingen. Zij huwen nu en dan over en weer met de Papoea's. Wat hun kleeding betreft, zoo verschilt ook deze van die der Papoea's der laaglanden. Alle dragen zij zakken van touwwerk, hun pijlen zijn van een ander soort, zij hebben stokken om het vuur te maken en hun huizen zijn echte huizen, niet slechts hutten.

Aan deze expeditie danken wij van de hand van A. F. R. Wollaston, author of „From Ruwenzori to the Congo”, het in 1912 bij Smith Elder & Co. te Londen verschenen werk „Pygmies and Papuans. The Stone age to-day in Dutch New Guinea”, with appendices by W. R. Ogilvie-Grant, A. C. Had-don, F. R. S. and Sidney H. Ray, with illustrations and maps. Dit boek vertelt van het doen en laten der Engelsche vogel-

den toewan Arab. Kromo nam maar geld op, steeds meer, toewan Arab hield de rekening wel bij en wat was gemakkelijker dan dat. Voor zijn immer gewaagde ondernemingen aan „de groene tafel” had Kromo dan des avonds de benoedigde fondsen, zijn gezin had te eten en..... Kromo was voor den dag van heden gedekt. Zoo is Kromo nu eenmaal: hij kijkt slechts naar den dag, die aanbreekt en stelselmatig ziet hij alle volgende dagen over het hoofd. Genoeglijk leeft hij voort en hoewel hij zich wel bewust moet zijn, dat dit gemakkelijke leven van geld opnemen er niet of slechts gedeeltelijk inlossen op die wijze niet kan voortgaan, knaagt het niet aan zijn ziel. Kromo moet plotseling voor het feit staan, wil hij het begrijpen en de ontgoocheling wordt hem dan ook niet gespaard. Want de beker is eenmaal gevuld en toewan Arab, die trouw aantekening heeft gehouden van de financieele transactie, komt eenmaal tot de daad. Zijn boekje wijst uit, dat hij, na aftrek van hetgeen Kromo hem heeft terugbetaald, over een uitslaand saldo van plus minus dertig gulden beschikken kan. Thans zet hij een streep onder de rekening en als den volgende morgen Kromo hem komt bezoeken en opnieuw geld te leen vraagt, weigert hij dit. Toewan Arab is nu in eens die vriendelijk-welwillende man niet meer. Hij laat zijn witte tanden nu ook niet meer zien; hij is stug en kort-af en eischt het geleende terug. Kromo schrikt natuurlijk van het eindbedrag, dat hij niet had verwacht en nog heviger als toewan Arab hem zegt, dat hij zijn geld

N.V. MEUBELFABRIEK V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Belimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE TEL. H. 8088

L. A. W. Burgerman

Laan van Meerdervoort 96^B

'S-GRAVENHAGE

Speciaal Adres

voor

Indische Uitrustingen

tegen

scherp concurreerende prijzen

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON

Wijnhandelaren

Winkel:	Hoofdkantoor:	Filiaal:	Filiaal:
's-Gravenhage	Amsterdam	Arnhem	Gorinchem
Heemskerkstr. 1a	Binnenkant 25	N. Plein 15	O. Vischmarkt
Tel. H. 3493.	Inters. Tel. 389.	Tel. 280.	Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Expert speciale condities.

Uitsluitend eerste klasse MUZIEKINSTRUMENTEN SNAREN, enz.

Inruilen en Repareeren

LANSBERG's Muziekhandel

Schoolstraat 23 - DEN HAAG - Tel. H. 7324

N.V. Autogarage „CITO”

SCHENKWEG 7 - TEL. B. 804

'S-GRAVENHAGE

Luxe Verhuur-Auto's

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuifabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Seden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 %o gewaarborgd.

HESSELS & MAKES

Valeriusstraat 44 - DEN HAAG - Tel. H. 3730

1ste klas Fabrikaten Confectieschoeisel
Huis 1ste rang voor Luxe-
en Orthopaedisch Schoeisel naar maat

Protectie van voornaamste H. H. Medici hier te lande

**INDISCHE
UITRUSTINGEN**
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHÉ**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Adverteeren doet verkoopen.

**DE GROOTSTE KEUZE GRAMOPHONES EN
PLATEN Merk HIS MASTER'S VOICE**
bij **WILLEM SPRENGER.**
PASSAGE 46 Agent der Gramophone Comp. Ltd. DEN HAAG
STEEDS HET NIEUWSTE!! Tel: 3778. STEEDS HET BESTE

De 2e Engelsche expeditie was gelukkiger dan de 1e. Zij vertrek den 29en Augustus 1912 per Gouv. S. S. „Java“ van Tandjong Priok rechtstreeks naar Amboina, alwaar zij den 7en Sept. aankwam. Per Gouv. S. S. „Valk“ vervolgde de expeditie haar reis naar de Oetakwa op 12 Sept.

Als leider dezer expeditie trad op de heer Dr. A. F. R. Wollaston vd., terwijl hem waren toegevoegd de heeren C. Boden Kloss, directeur van het Museum te Koecala Loempoer in de Gefeedereerde Maleische Staten en G. A. Siddons en van Regeeringswege wederom een dekkingsdetachement onder commando van den 1en Luit. der Inf. A. van de Water (Gouv. Besluit van 13 Aug. 1912 No. 7).

Ook bij deze expeditie zou het natuur-historisch onderzoek op den voorgrond treden, doch niettemin mede ten doel hebben den Carstensztop te bereiken,

zoekers. Want natuur-historisch onderzoek blijkt, wat men vroeger er over gedacht moge hebben, toch het doel der Britsche reizigers geweest te zijn.

Het geleerde ornithologische genootschap jubileerde in 1908 en het wilde „Some great zoological exploration“ ten uitvoer brengen. Vide „Introduction“ van bovenvermeld werk, bldz. XX t.a.p.

Tusschen dit denkbeeld en dit boek ligt de geheele onderneming!

Een nieuw en mooi uitgegeven boek vol prachtige afbeeldingen, w.o. gekleurde. De serie lichtdrukken verhoogden ontegenzeggelijk de waarde van het boek, doch voor de kennis van het door de expeditie bereide gebied heeft het slechts betrekkelijke waarde.

Wollaston noemt het den aardigsten avond, dien hij op Nieuw-Guinea doorbracht, toen Lorentz, van Nouhuys, Habema en de kapitein van de Java bij hem waren; Lorentz zag er uit alsof hij uit den doode was opgestaan, en dan vertelt de schrijver wat onze landgenoot had doorgemaakt; men dineerde gezamenlijk, genietende van al het lekkers dat van de Java was medegebracht en men sprak Engelsch, hoewel de verhouding van Engelschen tot Hollanders was als van een tot zes. Maar kort daarop gingen de gasten heen, om hun reis naar Europa te vervolgen, „and we watched their departure with some what envious eyes“, schrijft Wollaston.

De kaart van het werk geeft een goed overzicht van den afgelegden weg langs de Mimika, de Kaparé, de Kamura, de Wataikwa en de Iwaka; de schaal is 1 : 250.000.

Aan de Pygmeeën wijdt A. C. Haddon een afzonderlijk hoofdstuk, bldz. 301 en v.v. appendix B. „The Pygmy-question“, volgende op dat over de verzamelde vogels; de expeditie bracht 235 vogelhuiden mede, verdeeld over 42 families, w.o. 13 Paradijsvogels; een nieuwe *Aprosmictus* (een papegaai), kreeg den naam *A. Wilhelminae*!

morgen zal komen halen. Hij is nu zeer gestreng en de eenvoudige Kromo tracht hem te vermurwen, poogt met een beroep op zijn vrouw en kinderen medelij op te wekken. Maar de Moor kent geen medelijden. Hij kent slechts zich zelven en zijn persoonlijke belangen. Radeloos komt Kromo thuis. Hij vertelt het geval aan zijn vrouw, die juist te midden van haar kleine huiselijke plichtjes is en die nog van niets weet. Want Kromo heeft alles buiten haar mede-weten gedaan. Nu raadpleegt hij zijne gade, nu het te laat is. Zijn oog valt op de kostbare kabaja-speld van bleek goud met het fonkelende gesteente, maar hij kijkt er nog slechts naar, vluchtig; hij durft er niet over te spreken, want hij weet maar al te goed hoe kinderlijk blijde zijn vrouw daarmee is. Het is nog een erfstuk uit hare familie en het juweel is het object van haar grooten — eenigen — trots tegenover de desa. Het vormt voor Sarina een rijk bezit. Doch zij raadt, instinctief, zijn stille overpeinzing en een gevoel van grooten angst welt in haar op. Zou hij.....

En als Kromo is gaan rusten, verstopt zij de mooie speld ergens op een veilig gewaand plekje in haar woning. Zij spreekt er niet met hem over en in haar ziel keert — als bij een kind — na deze daad de rust weer.

Doch des and'ren daags, reeds zeer in de vroege, staat toewan Arab op het voorerf van hare woning te wachten. De nachtdauw parelt nog op de fleurige balsamine en op de randen der bladeren van den pisang-boom. Toewan Arab ziet dezen rijkdom niet;

d.i. de hoogste plek van het tot de sneeuwrens behorende territoir, welke een hoogte heeft van 15708 voet = 4791 Meter. Dit laatste is haar geheel mogen gelukken op den 30sten Januari 1913, nadat met de beklimming den 26en Januari t.v. was aangevangen.

Wij lezen op bldz. 30: „De Engelsche expeditie volgde geheel den door van der Bie gevonden weg (Zij maakte n.l. gebruik van de verkenningen van Luitenant van der Bie in het Otakwa gebied, welke een gunstigen opmarschweg naar het gebergte hadden leeren kennen), zoodat in korten tijd het bergland werd bereikt. Dank zij bovendien het feit, dat toen gebrek aan levensmiddelen de Engelschen zou hebben genoodzaakt terug te keeren, de commandant van het dekkingsdetachement, Luit. A. van de Water hem met zijne vivres in staat stelde den tocht voort te zetten, werd den 30en Jan. 1913 de voet van den Carstensztop bereikt (3½ maand na het binnenvaren van de Oetakwa op 16 Sept. 1912). Loodrechte rotsen en steile ijsmuur sloten den weg naar den top verder af, zoodat het drielat, Luit. A. van de Water, die het eerst de eeuwige sneeuw bereikte, Dr. A. F. R. Wollaston en C. Boden Kloss genoodzaakt was terug te keeren. Dit was de tweede keer dat Europeanen de ijsbergen beklimmen.“

De expeditie kon wederom vooral op ornithologisch gebied op belangrijke resultaten bogen.

Hoe merkwaardig ook op zich zeive beschouwd, de tocht door een Duitscher, Dr. Max Moszkowski op 18 Mei 1910 ondernomen, met het doel antropologische en ethnologische waarnemingen te verrichten, moge wezen, waartoe hij vergunning had verkregen van de Ned.-Ind. Regeering om zich bij de Mamberano expeditie-Franssen Herderschee aan te sluiten, wij kunnen te dezer plaatse daarover niet uitweiden en verwijzen daarom den lezer naar het daaromtrent medegedeelde op blz. 31 en v.v.

(Wordt vervolgd.)

A. R. v. O.

*) Voor bijzonderheden betreffende Dr. Wollaston's expeditie naar den Castenszberg verwijzen wij naar de Maart-aflivering van „The geographical Journal“, bldz. 248 en v.v. waarin een voorbericht van hem opgenomen werd onder den titel „An expedition to Dutch New-Guinea“, zie ook jaargang 1914 van het Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap, bldz. 386 en v.v.

hij komt zijn geld halen en Sarina en Kromo, beiden, sidderen voor den rijken toewan met het gestrengte uiterlijk. Zij durven hem niet tegemoet treden, maloe (verlegen) als zij zijn ook voor de dorpsgenooten, die van niets weten. Maar de machtige Arabier eischt eenvoudig. Hij moet nu geld zien en als Sarina zegt, dat zij het niet hebben, vraagt hij naar den gouden speld en vordert dien op. Sarina, doodsbenauwd voor den man, verbleekt, poogt hem nog te winnen en zegt, dat ze den speld niet meer heeft. Maar toewan Arab wil er geen geloof aan hechten. Hij blijft eischen, onverbiddelijk dreigt. En eindelijk komt het rijke familiebezit onder den hypnotiseerenden blik van den wreeden Arabier, die voor elke overweging van sentimentelen aard gesloten is, voor den dag. Toewan Arab bekijkt het van alle zijden en — man van zaken — taxeert hij het. Hij zal nog vijf gulden toegeven en daarna is de schuld gedelgd. Kromo is bij het vernemen van dat voorstel in zijn hart er reeds mede verzoend, want vijf gulden is voor hem een heel bezit, maar Sarina is bedroefd, zielsbedroefd, want de kostbare speld was een zonnetje in haar leven en nu plots is dat mooie uit haar leven verdwenen, is die zon ondergegaan om nimmer meer te verrijzen.

Dit grievende leed, waarvan Sarina zoozeer vervuld is, was zij juist bezig uit te klagen, toen gij, Westerling, haar voorbij schreedt. Zij kende u niet en haar vertrouwen jegens u was dus niet groot, daarom zweeg zij, maar het leed woonde toen reeds

PIANOHANDEL
P. MOSTERT
Reinkenstraat 16 DEN HAAG

Vakkundig Stemmen en Repareeren
Gereedmaken voor de Tropen

Centraal-Apotheek DE KOEDOE
Frederik Hendrikslaan 166 Tol. S. 1053
ALLE RECEPTEN worden
tegen den laagst mogelijken prijs gereed gemaakt

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A.

TEL 4782

DEN HAAG.

Tweede Koloniale Vacantiecursus voor Geografen.

In aansluiting aan ons vroeger bericht omtrent de genoemde cursus kunnen wij thans mededeelen, dat deze zal gehouden worden van 27-29 September a.s. te Amsterdam, in „Ons Huis”, Rozenstraat 162, bij de Prinsengracht. Het programma vermeldt: Prof. Dr. H. A. Brouwer, hoogleraar te Utrecht: „De groei der gebergten in de Molukken”; Dr. E. C. J. Mohr, te Amsterdam: „Bodem, water en klimaat: de natuurlijke grondslagen voor de ontwikkeling van Indië”; de heer T. van Erp, te 's-Gravenhage: „De Boroboedoor-stoepa”; de heer G. van der Grinten, lector aan de Handelshoogeschool te Rotterdam: „Indonesisch grondenrecht”.

Daarom zal gelegenheid worden gegeven tot het maken van een bezoek onder deskundig geleide van de afd. Volkskunde van het Koloniaal Instituut, de afd. Tropische Hygiëne van het Koloniaal Instituut en het Koloniaal Museum te Haarlem.

De deelneming is opengesteld voor leeraren in aardrijkskunde aan inrichtingen voor voorbereidend hoger, voor middelbaar onderwijs, en tot opleiding van onderwijzers(essen), benevens voor studenten in de aardrijkskunde. Van de deelnemers zal een bijdrage van f 3.— geheven worden.

Elke deelnemer ontvangt na afloop van den cursus kosteloos een geschrift, aangevende de hoofdpunten van de voordrachten, alsmede de daarbij behorende tabellen en cijfers.

De aflichtingen verstrekt de Secretaris-Penningmeester der Commissie van Voorbereiding, Dr. H. H. van der Grinten, Zwolsche weg 65, Deventer, bij wien men zich vóór 15 October e.k. als deelnemer kan laten inschrijven.

Opsomming uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Ambtenaarspositie.

De algemeene regeringsgemachtigde, de heer Muurling, heeft bij de behandeling van de begroting voor landbouw in den Volksraad uitvoerig het ontzorg-Ritsema van Eck besproken. Hij gaf daarbij

zijn hare ziel en oogenschijnlijk gelukkig, omringd door haar kindertjes, die moedernaakt rond haar heen dartelden, hebt ge dat groote leed niet kunnen peilen. Maar het was er niettemin, zooals er anders in de zonnige desa meer en groeter leed nog was. Want diezelfde toewan Arab, die met Kromo had gedaan, is nog met tal van andere landboeren in zakelijke relatie getreden en zijn boekje over slaande, ontwaart hij dat Ardjo, die op de verzoorgelooze wijze den weg naar toewan Arab's woning, schier dagelijks, heeft afgelegd, hem vijftig gulden schuldig is. Nu heeft Ardjo's vrouw geen andere kabaja-speld, noch eenig ander voorwerp van waarde, want Ardjo is arm en armer nog dan Kromo, die een rijstveld bezit. Ardjo heeft ook wel een sawah, maar de opbrengst daarvan staat reeds onder den druk van den Arabier, die het recht heeft op een deel van de padi op te eischen en dus verkeert Ardjo in minder gunstige positie nog. Ardjo heeft twee schoone dochters, meisjes van vijftien en zestien jaar, nog ongehuwd. En toen Arab, belust op vrouwenschoon, had bij den omvang van de transactie zijn oog reeds op het vijftienjarige donker-oogige kind gericht. Hij vond het zeer begerlijk en haar mooie, warm-donkere ogen, waarin de passie van de rijpere jeugd reeds begon te gloeien, hadden de zijne eenmaal ontmoet. In de gloeiing van dezen oogeblik had toewan Arab een hechten waarborg gevonden voor de nakoming van de verplichtingen van den vader. En als deze ten slotte in gebreke blijft de

een schets van 's heeren Ritsema's karakter en diens, daaruit voortvloeiende handelwijze als ambtenaar, waardoor een eigenaardig licht werd geworpen op de positie van den ambtenaar in het algemeen. De heer Muurling zeide o.m.: „De Heer R. v. E. had en heeft slechts één vijand, en dat is de heer R. v. E. zelf.”

De heer Muurling had, volgens de *Sum. Post*, daaraan moeten toevoegen: als „ambtenaar” en als „mensch.”

De mensch Ritsema van Eck, aldus het blad, was inderdaad de vijand van den ambtenaar R. v. E., en waar deze twee elkander voortdurend dwars zaten, moest ten slotte een van beiden het onderspit delven. 't Is logisch, dat de ambtenaar het loodje legde, laat ons verwachten: om den bekwaamen mensch des te beter tot zijn recht te laten komen.

De heer Muurling zeide: „De heer R. v. E. was een ambtenaar, die niet verkiest te verrichten het werk, dat hem wordt opgedragen, maar alleen dat deel er van, dat hem aantrekt; en die buitendien dat deel niet wensch uit te werken in den geest van zijn chef, doch stijfhoofdig zijne eigene meening in ambtelijk werk wensch neer te leggen. Zulk een ambtenaar is onbruikbaar. Verbeeldt u, dat de hogere ambtenaren aan het Dep. van Onderwijs ieder hunne eigene denkbeelden omtrent het onderwijsstelsel wilden pouseeren en weigerden in den geest van den directeur te werken! Of laten we nog hooger gaan; verbeeldt u, dat een departementchef weigert in de richting van den landvoogd te werken! Dan is er maar één oplossing: den dienst uit; zoo niet goedschiks, dan kwaadschiks.”

Ziedaar de ambtenaarspositie hel belicht! En wat daaromtrent dan nog te zeggen in verband met de in Indië zoo herhaaldelijke wisseling van bestuur en chef? De heer Muurling zelf is eerst de welsprekende pleiter geweest voor de inzichten van den G. G. van Limburg Stirum, en thans verdedigt hij even welsprekend de denkbeelden van den heer Fock! Schrijver — de heer Vierhout — zal zich altijd blijven herinneren, dat de vorige directeur van Justitie in den Volksraad met veel omhaal van argumenten het inzicht der regeering verdedigde inzake de lagere bezoldiging van de zoogenaamde „bureaucruristen”, terwijl 't Schr. op dat oogenblik zelve bekend was, dat hij persoonlijk van een vlak-legen-overgestelde opinie was!

Moet dan de Indisch ambtenaar den mensch in zich onderdrukken, soms zelfs verkrachten? Het

schuld aan te zuiveren, komt op een goeden morgen de Arabier aan de woning van Ardjo om de som op te eischen. Heel vriendelijk is hij nu niet, want hij weet zeer goed, dat „zachte heelmeeesters leelijke wonden” maken en hij past dit op zichzelfden thans toe. Dus lacht hij niet en zijn hagelwitte tanden houden zich schuil. Hij vraagt zijn geld terug en als Ardjo bevend antwoordt, dat hij niet heeft en ter verontschuldiging aanvoert, dat hij veel door ziekte geplaatst is en voor zijn kinderen nu geen eten meer kan kopen, gaat de Arabier deze argumenten onverschillig voorbij. Hij hoort slechts, hoe Ardjo kassian zegt en eenige malen achtereen Allah aanroept tot getuige, maar de kracht er van ontgaat den Arabier te eenenmale. Hij is gekomen om zijn geld te halen en dus erkent hij geen enkele overweging die met dit doel in strijd is. Maar Ardjo heeft het niet en ook zijn vrouw weet geen raad. Dan komt de Arabier met het brutale voorstel om hem het 15-jarige dochttertje af te staan. Ze is jong en mooi en toewan Arab kan haar in zijn omgeving wel plaatsen tot meerderen luister van het hem omringende vrouwenschoon. Hij zal heel goed voor het kind zijn, het zal haar aan niets ontbreken, mits het hem naar den wille is. Doch Ardjo en zijn vrouw huijveren bij de gedachte, dat zij hun kind, dat hun zoo lief toch is, zouden moeten derven. Zij kennen den Arabier maar al te goed; zij kennen ook den sexueelen aanleg van den vreemden Oosterling, diens begeerte naar de vrouw, die slechts steun vindt in een verschil van sexe en ras. Dit alles is

Het soliedste en goedkoopste adres

VOOR

Gepantserde Hut- en Mailkoffers

is bij

J. JACOBS, Weimarstr. 213, DEN HAAG

Reisartikelen en Lederwaren

..... Vereeniging voor ..... Correspondentie-Onderwijs

Goedgekeurd bij Kon. Besl. 25-10-1912

Een **uistekende** gelegenheid voor hen, die in Indië wonen en studeeren willen, biedt de **Vereen. voor Corr. Onderwijs**

Technische Cursussen: Ambachts, Zeevaartonderw., Werktuigkunde, Electro-Techniek, Bouwkunde, Teekenakten.

Handelcursussen: Boekhouden, Handelscorrespondentie, Schoonschrijven, Stenografie.

Talen: Moderne-, Oude-, Handelstalen, (Spaansch, Maleisch, enz.)

Wiskunde, Opleiding Examen, Ambachten en Beroepen, enz.

Opleiding akten L.O. Wiskunde, Boekhouden, Talen, Teekenen, Landbouwkunde.

Opleiding akten M.O. Wiskunde (K en Kv), Boekhouden (Kxii), Talen (Fransch, Duitsch, Engelsch), Teekenen (MA t/m Mx), Werktuigkunde (Kii), Zeevaartkunde (I), Schoonschrijven (N).

Honderden Geslaagden.

Adm.-Adres: Koninginneweg 177
AMSTERDAM - Tel. Z. 6560

Wist U

dat wij drukken het Tijdschrift **NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW**

En ook

het bekende blad van Architect **ED. CUYPERS**
HET HUIS OUD EN NIEUW

Dit bewijst

dat wij naast Handelsdrukwerk ook eerste klas Kunstdruk kunnen vervaardigen.

N.V. Drukkerij ten Hagen

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

MAISON H. SIMONS

Mantel- en Costuummagazijnen 119
HEULSTRAAT 13 naast „Bocatan”
en **NOORDEINDE 17a.**

zijn steeds voorzien van het **NIEUWSTE** op het gebied van

DAMESKLEEDING

Goede pasvormen. Solide Stoffen. Billijke prijzen.

Het beste Engelsche Rijwiel **de Rutge-Whitworth**
Het beste Hollandsche Rijwiel **de Hima**
Vertegenwoordigers voor DEN HAAG
Fa TIMMERMAN & Co.
Tasmanstraat 147 Pletterijstraat 170
Telefoon N. 7356 124 Telefoon H. 8742

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
 Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
 Rustige ligging.
LIFT.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Maison van Wijk
 Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00
 Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
 Dejeuners, Dinners en Soupers.
125 ROUDE EN WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETS

Zijt Gij abonné
 van het rijk geïllustreerde Maandblad
NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW
 Zoo niet, vraag dan gratis proef-
 nummer aan bij de Administratie
Nobelstraat 20, Den Haag
 Telefoon H. 474   Telefoon H. 475

Hotel-Café-Restaurant
„Boschhek”
 Tel. B. 606   DEN HAAG

Modern ingericht Hotel
Centrale Verwarming
Warm- en Koudwaterleiding
Kegelbanen   Tennisbanen
Garage met werkplaatsen

Van 1 Mei tot 1 September dagelijks
 van 6 tot 10 uur
DINER-CONCERT

Voor Hotelgasten en Bezoekers
 heeft „Boschhek” Luxe Auto's
 disponibel.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS.
WIJNHANDEL
Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw   **Bijkantoor: DEN HELDER,**
 Piet Heiplein, Tel. ¹⁵²⁷1532   **Hoofdgracht 37, Tel. 68.**

ware niet kwaad, indien uit den boezem der ambtenaren zelve op deze vraag eens een antwoord werd gegeven. Het criterium zal hierin te zoeken zijn, dat de ambtenaar leeft en handelt in het besef, dat hij, als zoodanig, niet is de verpersoonlijking van eigen afzonderlijke meening, doch de verpersoonlijking van de momenteel geldende *communis opinio*; dat hij, als ambtenaar, niet handelt namens zichzelf, doch namens de gemeenschap, welke hij dient volgens de momenteel bovendien de begrippen der gemeenschap.

Zoo draagt dus het openbare ambt niet een individueel, doch een sociaal karakter, en is de ambtenaar niet een individueel, doch een sociaal wezen! Wie de neiging in zich draagt, op al zijne handelingen het stempel zijner eigen individualiteit te drukken, deugt dan als ambtenaar niet, tenzij alleen als allerhoogste ambtenaar, die, de algemeene verantwoordelijkheid dragend, het recht heeft aan zijn bestuur zijn persoonlijk cachet te geven. Bij sprekende karakters zal dit dan ook zeer duidelijk uitkomen; de eigenaardigheid van het bewind van den G.-G. Van Limburg-Sturum is dan ook juist geweest, dat dit bewind inderdaad een persoonlijk cachet droeg.

De fout van den heer Ritsema van Eck was dat hij, sterk individueel geard, zijn werk als ambtenaar wilde stellen in den dienst van zijne persoonlijke staatkundige meeningen en inzichten. Hij wilde dan ook slechts geplaatst worden in eene leidende positie. Naar de heer Muurling mededeelde, heeft hij tot twee malen toe gesolliciteerd naar het ambt van directeur van het Binnenlandsch Bestuur, blijkbaar om dit te hervormen naar zijn eigen persoonlijke meeningen omtrent de voor Indië gewenste staatsinrichting. Maar ook indien hem deze positie was gegeven, zou zijn individualistisch geaarde persoonlijkheid in botsing zijn gekomen met de ambtenaarlijke practijk, en hij ten slotte hebben moeten heengaan, goedschiks of kwaadschiks.

Op hem rust het fatum der individualiteit, dat hem ongeschikt maakt, voor welke ambtenaarlijke functie ook, en dat hem slechts kan voorbestemen tot den arbeid van den geheel zelfstandigen publicist.

Het buitenlandsch kapitaal in Indië.
 De N. Soer. Crt. bespreekt de rede van den wd. directeur van Financiën, den heer Wellenstein, die in den Volksraad voor de vlootplannen pleitte, met

Ardjo en zijn vrouw bekend.....
 Dan, als beiden zwijgen, gaat de Arabier voort en wijst hen er op, dat hij de schuld als afgelost zal beschouwen en ook belooft hij Ardjo, hem later, als hij opnieuw geldelijken steun behoeft, wederom te zullen bijstaan. Wel is Ardjo zeer bedroefd bij de gedachte aan zijn kind, maar ergens aan den horizon zont zijner sombere overpeinzingen van het oogenblik breekt een lichtglans door. Hij zal zonder schuld zijn nu en..... de toewan Arab is bereid hem later weer te helpen. Dit zijn, beide, machtige factoren. Ardjo heeft een kinderlijke ziel en evenals een kind zich spoedig aan leed zal weten aan te passen, als hem daarvoor, onder anderen vorm, een vergoeding wordt aangeboden, zoo is ook dit proces thans aangevangen zich in Ardjo's ziel te voltrekken. Ardjo is niet slecht, maar hij volgt zoo geheel een anderen gedachtegang dan de bewoner van het cultureele Westen, wiens ziel in den beschavingsstrijd reeds tot iets heel anders geworden is. Ardjo heeft nimmer den leermeester gehad, die hem op het juiste oogenblik wijzen kon op het essentieele verschil tusschen goed en kwaad en immer, alle eeuwen door, heeft hij zelve richting moeten geven aan het eigen gevoelsleven, dat primitief bleef, alle tijden door. Hij handelde geheel impulsief en zijn uiterst emotioneele ziel, welke onmiddellijk reageert en heftig op datgeen, dat het sterkst vermag hem in vervoering te brengen, luisterde slechts naar de stem, die tot hem sprak van het eigen voordeel.

De laatste dagen ging Ardjo gebukt onder zor-

Tel. Interc. H 447.
Hotel de Bellevue
 Bezuidenhout 15
 's-GRAVENHAGE

het oog op de propaganda voor de deelneming van buitenlandsch kapitaal, dat men door middel van een vloot zekerheid moet verschaffen. Reeds dadelijk pleit tegen deze redeneering, dat ook zonder een vloot het buitenlandsch kapitaal indië is binnengestroomd.

De heer Wellenstein zal buitendien, zoo goed als wij, weten — aldus een medewerker van de „Nieuwe Soer. Crt.” — dat het buitenlandsch kapitaal niet slechts deze garanties zoekt, en hij zal evenzeer op de hoogte zijn van het feit, dat naar het oordeel der ondernemers de Regeering ter zelfdertijd, dat zij het scheppen van deze garanties aanbeveelt, andere waarborgen voor de bedrijfszekerheid grondig ondermijnt.

Naar onze meening zullen buitenlandsche ondernemers zelfs niet in de eerste plaats vragen naar de kwaliteiten van het verdedigingsstelsel; zij zullen zich allereerst vergewissen van hetgeen hun van de zijde der Regeering te wachten staat, in het bijzonder of zij er staat op kunnen maken, dat hun belangen niet aan allerlei „politieke” overwegingen worden opgeofferd.

Een verstandige Regeeringspolitiek zal den buitenlandschen financier beter waarborg voor de bedrijfszekerheid lijen, dan de meest complete vloot van slagkruisers.

Wij vreezen, dat de voordeelen van het „uitnemend verdedigingsstelsel” van deze Regeering niet opwegen zal tegen de enorme nadeelen, die haar politiek schept.

Van de malaise is het einde niet te zien; van de uitbreiding en verhooging der lasten intusschen evenmin. Nauwelijks heeft de Regeering zich de beschikking verzekerd over zeer belangrijke bedragen uit de opbrengst der cultures, of reeds dreigt een nieuwe adertaling in een vorm, die nog bedenkelijker is dan een gewone belastingheffing. Het denkbeeld, den Inlander in de winst van de suikerondernemingen te doen deelen, poogt men wel op een buitengemeen geschikt tijdstip vasten vorm te geven.

De Regeering dient zich van de feiten rekenschap te geven. Een „uitnemend verdedigingsstelsel” is een zaak van gewicht. Regeeringspolitiek, die de ontplooiing van het bedrijfsleven niet in den weg staat en geen voortdurende bedreiging van de bedrijfszekerheid vormt, is een zaak van veel meer gewicht! Ook voor het buitenlandsche kapitaal.

gen, want behalve de schuld aan den Arabier, zag hij een dreiging van groote armoede naderen. Binnenkort zou hij geen geld meer hebben om te kunnen leven en hij vroeg zich af wat hij dan zou moeten aanvragen. Te oud om op een fabriek zwaren arbeid te verrichten, was hij ten einde raad. En nu kwam toewan Arab met dit voorstel aan. Als hij dit aanvaardde zou hij een groote zorg minder hebben en..... opnieuw geld kunnen opnemen. Daarvoor zou hij dan een buffel kunnen koopen om zijn sawah te beploegen, zijn padi-oogsten zouden hem dan meer voordeel opbrengen, want hij zou het geheele land kunnen beploegen en bebouwen en hij zou geld, veel geld kunnen verdienen.

Nog wachtte de Arabier op antwoord. Ardjo had wel reeds een antwoord kunnen geven, maar zijn vrouw..... Gaarne zou hij met haar nog overleg plegen en hij vraagt den toewan om uitstel tot den volgenden dag. De Arabier stemt daarin toe en Ardjo en zijn vrouw bespreken den koop.

(Wordt vervolgd).

CASTRICUM N.H.
Hotel Pension-Café-Restaurant
„DE RUSTENDE JAGER”
 Aangenaam Zomer- en Winterverblijf
 Prachtige Duinen en Bosschen
 Matige Pensionprijzen
 Sinds 1 April onder nieuw beheer.
 Aanspreekend. J. BLAAUW.

Tel. 4060 **MAISON VAN RIJN** Meermalen BEKROOND
 CUISINIERS
 Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
 Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
 Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
 Warme Schotels, enz. enz.
 Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Afdeeling INDISCHE KEUKEN

Uitzending van alle gewenschte Indische Schotels, bereid door speciaal geëngageerd vakkundig personeel,

Indische Menu's: f 2.- en f 3.- p. p.

Thuisbezorgd in verwarme verzegelde Bussen.

De Inlandsche dans.

Bij de beraadslagingen over Onderwijs heeft leden Kamil in den Volksraad ernstige waarschuwingen doen hooren, schrijft de „Deli Cri.”

Wat moet van de geschiedenis onderwezen worden, vraagt spreker? Vóór de komst der Europeanen bestonden geen Inlandsche geschiedschrijvers, die beslist geloofwaardige verhalen op schrift stelden. Dit verklaart o.a. de heer Soerbotjaroko, die onder leiding van Europeesche geleerden het Sanskriet en Oud-Javaansch heeft bestudeerd en thans bij den oudheidkundigen dienst is geplaatst. Uitvoerig staat spr. bij dezen jongen man stil om verzuigen op de Inlandsche muziek te komen.

In de Oostersche opvattingen is het genot niet volmaakt, wanneer de muziek niet gezongen wordt en wel door een vrouwelijk wezen, liefst jong en onvallig. De zangeres is als regel een vrouw van minder goede reputatie, die door haar aantrekkelijkheid de jongelieden en de getrouwden gek maakt. Spr. noemt de Inlandsche dans bepaald een kunst; langdurige beoefening is noodig om die goed te kennen. Maar voor jonge lieden, die nog studeeren, is het om bovengenoemde reden niet goed om die kunst te beoefenen.

Spr. heeft jarenlang in de Vorstenlanden gewoond, die allerzuiverst Oostersch zijn. Hij kent de gevolgen van Inlandsche muziek en Inlandsche dansen: Hij betreurt het, dat die kunst door Europeanen en Inlanders zoo opgemeld wordt en door velen met vreugde wordt begroet, en dat de Javaansche dans overal op Java wordt beoefend onder de nog studeerende jongelui.

Spr. heeft vaak scholen bezocht, waarvan de leerlingen uit een omgeving kwamen, waar veel aan muziek en dans werd gedaan, doch kan niet verklaren dat de invloed hiervan gunstig was op de jongelieden. Spr. hoopt dat de voorstanders van die kunst, zoowel Europeanen als Inlanders een middel mogen vinden om het daarheen te leiden, dat de Inlandsche jongelui die kunst gaan beoefenen om de kunst zelf. Anders bewijzen zij daarmee de Inlandsche bevolking geen dienst, integendeel, zij brengen de Inlandsche jongelui ten verderve. Bij huwelijken kan het medemaken van tandakpartijen echter ernstige gevolgen hebben en vooral, nu de meisjes een opleiding hebben genoten en gevoelen dat de Inlandsche vermaken voor de vrouw stuitend zijn.

Wat spr. hiermede bedoelde? Dit, dat bij invoering van een leerplan door de voorstanders samen te stellen, waarbij op de Inlandsche school alles Oostersch behoort te zijn, men voorzichtig zij ten aanzien van de schade van de leerstof en alles vermijde wat van schadelijken invloed kan zijn op de Inlandsche jeugd.

Brief uit Australië.

De heer A. Lodewijckx schrijft uit Melbourne aan de „Loc.” over Australië's politieke mannen, bevolking en immigratie o.m.:

Sommigen verheugen er zich over dat eenvoudige arbeiders in dit democratische land het tot ministers kunnen brengen. Maar de medaille heeft ook haar keerzijde. Het is zeer twijfelachtig of men uit dergelijke elementen de best mogelijke regering kan samenstellen. De waarheid is dat geestelijk hoogstaande mannen zich meer en meer van de politiek afkeeren. In dagbladen, op partijvergaderingen, in het parlement enz. houdt men zich bijna uitsluitend bezig met vragen van werkloos, werkloos, prijzen van levensbehoeften enz. Alleen voor sport is verder nog belangstelling bij het groote publiek. Voor hoogere dingen, voor kunst, voor wetenschappelijke vraagstukken interesseert zich bijna niemand. Men schijnt een afkeer te hebben van het diepe doordenken van ingewikkelde moeilijke problemen, zelfs waar het gaat voor de toekomst van het land.

Een dergelijk probleem is wel in de allereerste plaats dat onzer immigratie. De bevolking bedroeg op 4 April 1921 5.419.702, doch er is plaats voor honderd millioenen. Als het er op aankomt prakti-

sche maatregelen te nemen om emigranten naar Australië te brengen, dan is men het niet meer eens. Als een dogma geldt natuurlijk voor iedereen de politiek van „Wit Australië”, zoodat alle gekleurde personen meedoogenloos geweerd worden. Maar alle blanken zijn ook niet even welkom, en men is het er over eens dat men liefst emigranten uit de Britsche eilanden krijgt en wel in 't bijzonder oud-strijders uit den oorlog.

In hun hart zijn de arbeiders der steden en de arbeiderspartij afkeerig van alle immigratie, omdat zij beducht zijn voor de mededinging van arbeiders uit Europa. Vandaar dat de vakverenigingen aldoor protesteeren tegen alle propaganda voor immigratie.

In werkelijkheid, niettegenstaande de crisis in de metaalnijverheid, is er in Australië werk genoeg voor menschen van goeden wil, vooral in het landbouwbedrijf en voor diensboden.

De kortzichtige en zelfzuchtige politiek der arbeidersorganisaties is een groote hinderpaal voor den vooruitgang van dit werelddeel. De verschillende regeeringen, ook de federale autoriteiten, ontzien deze arbeiders te veel en blijven in gebreke het noodige te doen om Australië's onmetelijke, vruchtbare landouwen te bevolken. Als geen verbetering komt in dezen toestand, zal hij met den dag gevaarlijker worden. Een verlichte, krachtige immigratie-politiek is de dringendste behoefte van dit werelddeel en een veel betere waarborg voor Australië's veiligheid dan het verdrag met Japan.

UIT DE INDISCHE PERS.

Een stukje geschiedenis der Zending in de Bataklanden. II.

De omstandigheden, waaronder de heer Nommensen zijne taak moest vervullen, waren dus zeer moeilijk, doch de door hem aan den dag gelegde persoonlijke moed en de tact om de harten der menschen te winnen, maakten zóódanigen indruk op het volk, dat hij, na eenigen tijd, zijn huis te Silindoeng kon oprichten en in vriendschappelijke verhouding kon geraken tot de Radja's Amandari, van Oman Boenga en van Oman Sinangga.

Toch waren de moeilijkheden nog niet overwonnen.

Toen de woning van den heer Nommensen voltooid was, verzamelden de kampongbewoners van Silindoeng zich op zekeren dag ten huize van Oman Sitahoe, alwaar een maaltijd werd gehouden.

De zending ging als toeschouwer eens daarnaar zien en vernam toen, dat het volk van Oman Sirahoerö besloten had hem het leven te benemen.

Nadat het offerdier voor den maaltijd geslacht was, ontstond reeds een vijandig rumoer onder de aanwezigen.

De heer Nommensen bleef kalm en terwijl hij bezig was de noodige waarschuwingen tot het volk te richten, brak een hevig onweer los, met het gevolg, dat de menigte zich verspreide en de zending zich in de vestiging Hoeta Dame kon terugtrekken.

De schrijver Dja Manonggor beweert, dat dit onweer de redding van den heer Nommensen is geweest.

Na de komst van dezen ter Westkust van Sumatra, kwamen daar verder geleidelijk aan de zendingen Schulz, Mohri, Koding, Schreiber en Jopansen.

Laastgenoemde begon zijn werkring te Panggaban, doch toen men hem daar niet wilde ontvangen, verplaatste hij zich naar Pantjoernapitoe, waar hij geruimen tijd verbleef.

Het heeft vele jaren geduurd vóórdat de Barmensche Zendingsvereniging kon spreken van een consolidatie van haar moeilijk werk en dat zij zich aan het onderwijs van het volk op eenigszins belangrijke schaal kon laten gelegen liggen.

Het eerste leerplan omvatte slechts het lezen, schrijven en natuurlijk de eerste beginselen van den Christelijken godsdienst.

De eerste school werd opgericht te Paroesorat Angkola en de leerlingen, die de lessen dáár met

Restaurant SAUR, den Haag

Lange Houtstraat, hoek Voorhout.

Tel. Nos. H. 5045 en H. 5048.

Dejeuners, Diners, Soupers
 Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

Grand Hotel Restaurant

„Central”

In alle Kamers warm en koud water
 De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ

goeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble

WILLY HONSBEEK & S

N.V. Brood- en Beschuitfabriek

„DE OUDE VETTE HEN”

DEN HAAG

bij het Stadhuis

*Alle soorten Brood, Beschuit,
 Banket, enz.*

Lunchroom - Tea-Concert

GRAND HOTEL COOMANS

ROTTERDAM - HOOFDSTEEG

Hotel bevat 250 Kamers met stroomend koud en warm water; 30 Kamers met Badkamers verbonden.

Logies met Ontbijt vanaf f 3.25 per persoon.

De aandacht wordt gevestigd op de moderne Taaroom, uitkomend aan den Houttuin en op het daarachter gelegen luxe ingericht Restaurant BRISTOL.

De Directeur H. HOLTHAUSEN

ZUID-HOLLANDSCHE BIJERDROUWERIJ
 DEN HAAG

Bijkantoren te AMSTERDAM, BANDOENG,
 BATAVIA, SOERABAYA, BÓMBAY, BRUSSEL,
 LONDEN, PARIJS

Vraagt de alom bekende

Z. H. B. Bieren

Grand Hotel Restaurant „ALLARD”

Kruiskade 32 - ROTTERDAM - Telef. 12692

*Alle Kamers zijn voorzien van Koud-
 en Warmwateraanleg.*

Huis van den 1sten Rang

= Indisch Restaurant =
Waroong Djawa
 Kortenaerkade 10 - DEN HAAG - Tel. 4882
 Uitzending van Diners

Nederlandsch Indische. Escompto Maatschappij

Opgericht in 1857

Kapitaal . . . . . f 50.000.000.—
 waarvan geplaatst en
 volgestort . . . . . f 47.000.000.—
 Reserve . . . . . f 11.000.000.—

Hoofdkantoor te BATAVIA.

Agentschappen in de voornaamste plaatsen van
 Nederlandsch-Indië, te AMSTERDAM en te
 'S-GRAVENHAGE,
 Prins Hendrikplein 14.

Het Agentschap te 's-GRAVENHAGE
 belast zich met alle Bankzaken, alsmede
 met aan- en verkoop van Effecten.
 Neemt gelden à deposito en in rekening-
 courant tegen rentevergoeding.

Safe-Deposit.

Open en Gesloten Bewaarneming.

Commanditaire Bankvereniging

VISSER & Co.,

Noordeinde 167 DEN HAAG Tel. H. 6831

Verricht alle Bankzaken

Administratie van Vermogens

Hypotheeken Assurantiën Spaarkassen

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.

Kromme Nieuwe Gracht 29 UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en
 Inbraakvrije bewaarplaats.

De Directeuren: ANTON M. DE LIEUW
 W. ELJZEN Gey. 211

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal f 75.000.000.—

Reserve f 35.000.000.—

ROTTERDAM	AMSTERDAM	'S-GRAVENHAGE
Boompjes	Rokin	Mauritskade
Coolsingel		Bezuidenhout
Deftshaven	ZAANDAM	Kneuterdijk
Feijenoord		NAALDWIJK
SCHIEDAM		RIJSWIJK
VLAARDINGEN		SCHEVENINGEN

Deposito's

Cheque-Rekeningen m. rente-vergoeding
 Handelscredieten

Voorschotten in Rekening-Courant
 Gelegenheid tot Open- en Gesloten
 Bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT

ONDERLINGE LEVENSVZERZEKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Passer Pisang.

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst.

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de O. L. v. E. H.

goed gevolg hadden gevolgd, ontvingen de opdracht het geleerde te verspreiden en het volk op te wekken kerk- en schoolgebouwen op te richten.

De school van Paraoesorat werd later verplaatst naar Pantjoernapitoe en daarna naar Sipoion en Naroemonda.

De grootste verdienste van de Barmensche zending vereeniging is wel geweest dat zij het Bataksche volk heeft gewekt uit zijn eeuwenouden slaap.

Het Bataksche volk, zoowel mannen als vrouwen, kan thans, voor het grootste gedeelte althans, lezen en schrijven en is diensgevolge geleid op den weg van den vooruitgang.

Op de Zendingsscholen trad de leer van het Christendom op den voorgrond, doch, sedert de Regeering zich aan het onderwijs van het Bataksche volk, door oprichting van Gouvernementeenscholen liet gelegen liggen, nam de wetenschappelijke ontwikkeling een sneller tempo aan.

De tegenwoordige Christen-Batak waardeert ten zeerste hetgeen door de Zendingen in het belang van zijne geestelijke ontwikkeling is verricht, doch ziet, tengevolge van die ontwikkeling toch ook in, dat de oprichting van Gouvernemente ambachts-, landbouw- en opleidingsscholen het uitgebreid en ernstig streven der Regeering beoogt om den vooruitgang van het Bataksche volk te bevorderen.

Er bestaat thans eene beweging onder het Bataksche volk, die beoogt zich te vereenigen in vennootschappen van Landbouw en Nijverheid en die op Westerschen voet in te richten.

Op den 27en en 28en Maart 1921 had te Taroe-toeng (Tapanoei) eene groote volksvergadering plaats, alwaar de Bataksche volksbelangen werden besproken en waar door allen werd aangedrongen om te streven naar Westerschen vooruitgang en te trachten dezen zooveel mogelijk over te nemen.

In navolging van Deli werd tevens eene Bataksche Cultuur Maatschappij opgericht en aangedrongen op de oprichting van eene ambachtsschool, zooals door de zendingen te Lagoe Boti Balige in het leven is geroepen en waarvan men de nuttige resultaten heeft kunnen aanschouwen.

Het lijdt geen twijfel, zegt de schrijver, of de Regeering zal deze Bataksche beweging met groote voldoening gadeslaan en zich tevreden toonen over de resultaten, welke zullen worden verkregen.

De tijd zal komen, dat de Batak de functien van geneesheer, rechter, enz. zal kunnen waarnemen en dat hij eene vereeniging zal kunnen stichten overeenkomstig die van Barmen.

De Bataksche godsdienstleeraar zal dan zijn eigen zaken in eigen land kunnen regelen en aan de verspreiding van het Christendom kunnen medewerken.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Eene nieuwe Beweging in de Inlandsche Beweging op Java.

Zoodra de geheimen van de afdeling B der Sarikat Islam waren geopenbaard en de weerspannige leiders dier vereeniging waren gevat, kon men duidelijk waarnemen, zegt de schrijver in de „Per-niagaan" van 30 Maart 1921, dat de actie van de Centrale Sarikat Islam op Java begon te luven.

En toen bovendien nog de heer Sosrokardono en tal van zijne trawanten in de gevangenis terecht kwamen, toen was het aantal lieden, dat uit de vereeniging trad, niet gering.

Deze lieden, door de leiders misleid, dachten in werkelijkheid dat het Nederlandsch gezag in Indië spoedig zoude ophouden te bestaan en vervangen door de hoofdleiders van de Centrale Sarikat Islam, die alvast handelden of zij dat gezag in handen hadden.

Naarmate die kemphanen geleidelijk in arrest werden gesteld en de beklaagden in de afdeling B-zaak tot vrijheidsstraffen werden veroordeeld, naar die mate zag het volk in dat het gezag der leiders twijfelachtig was en dat de Regeering in het geheel niet bevreesd was mogelijke woelingen krachtadig te onderdrukken, zooals de leiders in tal van vergaderingen wel hadden beweerd.

De heeren Tjokroaminoto en Abdoel Moeis zijn, zooals bekend, niet in den nieuwen Volksraad herkozen, een feit, dat den invloed, die van de Centrale Sarikat Islam uitging en die, zoowel bij Regeering als bij het volk, veel had geleden, niet heeft verhoogd.

Alleen de leiders der vereeniging en hunne agenten in de verschillende ressorten ontkennen dit feit, zegt de schrijver en blijven voor de menigte optreden, alsof niet de minste verandering in den toestand der Sarikat Islam heeft plaats gegrepen.

Op hun gemak bereiden zij in hunne vereeniging eene nieuwe organisatie op godsdienstigen grondslag voor, hetgeen in behandeling is genomen tijdens het jongste congres te Djocjarta, naar welke plaats het hoofdbestuur is verhuisd en die verder een onderwerp van bespreking zou uitmaken op het huiltengewone congres, dat in de maand Augustus 1921 te Djocjarta zou worden bijeengeroepen.

In die nieuwe organisatie, zegt de schrijver, wordt van de locale Sarikat Islam niet gesproken, doch wel wordt het onderwerp van het afleggen van den eed aangeeroerd.

De Regeering n.l. wenscht, dat geen enkele vereeniging hare leden zal dwingen tot het afleggen van een eed, zooals bij de Sarikat Islam heeft plaats gehad.

Op het afgeloopen congres te Djocjarta is men ten deze niet tot een eindbeslissing kunnen komen en het is om die reden, dat het onderwerp in de maand Augustus van dit jaar wederom ter sprake zou worden gebracht.

Er staan 2 wegen open, zegt de schrijver, n.l. men kan rechtspersoonlijkheid aanvragen volgens de statuten, waarin van het afleggen van een eed geen sprake is, of wel men handhaaft de eedsaflegging en dan kan natuurlijk geen rechtspersoonlijkheid worden aangevraagd.

In het laatste geval wordt de vereeniging echter eene verboden vereeniging en het zal de vraag zijn of de Regeering die clandestiene locale vereeniging zal toelaten, alwaar de leden den gedwongen eed afleggen, hetgeen de Regeering niet wenscht.

Op de plaatsen, waar locale Sarikat Islam vereenigingen bestaan, heeft men reeds tal van kringen gevormd, die met de locale voeling blijven houden.

Teneinde propaganda daarvoor te maken en die te bevorderen, deelde de heer Tjokroaminoto mede, dat hij de afgelegen streken in de Preanger zoude bereizen, eene kennissgave die bijzonder opviel, omdat de bevolking in die streek niets geen bemoeienis heeft gehad met de strafzaak-afdeeling B.

Het Europeesch bestuur zal dan ook wel zoo vrij zijn op de handelingen van dezen propagandist een wakend oog te houden, zegt de schrijver, en er voor zorgen dat de bevolking van de Zuid-Preanger niet op dwaal- en zijwegen wordt geleid, waardoor opnieuw groote moeilijkheden in het leven zouden worden geroepen.

Eene niet minder belangrijke aangelegenheid is de gewestelijke organisatie van de Sarikat Islam.

Er bestaan reeds gewestelijke Sarikat Islam vereenigingen, wier ressort overeenkomt met het gebied van de Residentie en aan het hoofd waarvan een gewestelijk bestuur als leider optreedt.

Ook dit onderwerp zou op het aanstaande buitengewone congres te Djocjarta ter tafel worden gebracht en dan tevens, zoo mogelijk, geregeld de verhoudingen tusschen centrale, gewestelijke en locale Sarikat Islam vereenigingen.

Voorts ligt het in de bedoeling een Sarikat Islam-raad in het leven te roepen, waarin vertegenwoordigers van de plaatselijke vereenigingen doorlopend zitting zullen hebben.

Een soort permanent congres derhalve. Hoe die raad zal moeten werken, wordt nog niet begrepen; vermoedelijk heeft men hierbij de instelling van een soort Parlement op het oog, waarin, zooals het heet, dan voortdurend werkelijke volksvertegenwoordigers de zaken zullen behandelen en die beter zullen voldoen dan de leden in den Volksraad.

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

Oranjobank

Noordeinde 39 - DEN HAAG - Telef. H. 3407.

Handelscredieten, Rekening-Courant,

Deposito's Incasso's,

Spaarbankboekjes rentende 4 pct.

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 19.500.000.— 25 Kantoren

Dit zoogenaamde Parlement moet men beschouwen als een protest tegen de bestaande kieswetgeving voor den Volksraad, waarin slechts weinig werkelijke vertegenwoordigers van het volk aanwezig zijn.

Nu, voor de heeren Tjokroaminoto en Abdoel Moeis geen plaats meer is in den Volksraad, erkennen zij dezen legalen raad niet en sturen zij aan de vorming van een permanent Sarikat Islam kongres, dat als een soort Parlement moet dienst doen voor den werkelijken Inlander en dat natuurlijk moet worden geleid door den voorzitter van de Centrale Sarikat Islam, diens trawanten en agenten.

Deze zouden dan het bestuur vormen, doch de beweging, zegt de schrijver, zal zeker deze eigenaardige beweging niet lijdelijk toezien.

LITERATUUR-OVERZICHT.

De Mijningenieur.

In No. 4 van den 2en jaarg. schreef ir. Twiss over de beschikbare gegevens van zinkertsvoorkomen in het Zuiden residentie Kedoe, knoopte daaraan beschouwingen vast en bepleitte een Gouvernementsonderzoek van deze afzettingen. Na afloop van het onderzoek zouden de resultaten bekend gesteld moeten worden en zouden zoo spoedig mogelijk vergunningen aan eventuele aanvragers verleend moeten worden. Met deze opvattingen kan zich de hr. W. A. J. Aernout niet vereenigen. In een artikel in No. 5 van hetzelfde orgaan, getiteld „Gouvernementsonderzoek van ertsafzettingen in Madioen“, betoogt hij, dat het niet verantwoord is voor dergelijke doeleinden belastingen aan te leggen. Schr. is het geheel eens met Mr. van Waterschoot van der Gracht (diens rapport over de opsporing van deifstoffen in Indië, bl. 46): De relatief zeer kostbare en daarbij speculatieve ertsangangen leenen zich als regel niet om door Gouvernementswege te worden gedreven, evenmin als de ontginning van dergelijke gangen. Ook vindt de hr. Aernout het opmerkelijk, dat het particuliere kapitaal in den oorlogstijd bij de hooge zink- en koperprijzen geen kans heeft gevonden in het Madioensche.

In hetzelfde Nr. nog een opstel van ir. W. J. Twiss „Iets over opsporen van grondwater met de magnetaanwijzer“ en enkele opmerkingen over het jaarverslag 1919-20 van de „Singkep Tin Maatschappij“, door W. A. J. Aernout.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van de Augustus-afl. Beschouwingen over de organisatie en de aanwending van onze Genietroepen (vervolg), door C. P. Brest van Kampen. — Nogmaals het seinen met kogels, door W. F. H. L. Simons. — Ontwerp reorganisatie van het leger in Ned.-Indië (slot), door F. J. P. Sachse (een belangwekkende beschouwing, smakelijk gekruid en daarvoor ook zeer geschikt voor leken op militair gebied). — Bijdrage van het Departement van Oorlog. De gevechtsleiding in den bewegingsoorlog van een detachement uit verschillende wapens bestaande. — Plan tot reorganisatie van het Militair Onderwijs, met aantekeningen van de Redactie. — Het plan tot reorganisatie van het Militair Onderwijs, door F. Treffers. — Voor de verdediging beschikbare hulpbronnen van Java, door J. F. B. — Overzicht van den inhoud van tijdschriften.

Bijproducten bereid uit klapperdoppen.

Volgens een bericht uit Ceylon, voorkomende in de Indian Planters' Gazette, is men er in geslaagd uit klapperdoppen een waardevolle en belangrijke bijproducten te bereiden, die van groot commercieel beteekenis zijn. Het is n.l. gebleven, dat met behoud van haar bruikbaarheid als brandstof, het mogelijk is een voortreffelijke soort van teer, alsmede creosoot te bereiden, welke laatste een plantaardige vervanger van het minerale zuur belooft te worden. De verkregen teer, aangebracht op schuttingen, fundeeringen en ander houtwerk, beschermt deze niet alleen tegen den invloed van water en wind, maar blijkt tevens een waardevol verweermiddel te zijn tegen de witte mieren. Let men vervolgens op de belangrijke rol die creosoot bij de bereiding van rubber zal spelen, dan moet ook uit dien hoede deze ontdekking niet vreemde worden begroet.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 24. Huwelijksgebruiken in Indië (vervolg). — De competentie van den Gouvernements-rechter in Ned.-Indië, door Mr. H. M. B. t. H. R. — Een praatje over de huisdielen bij de Bataks (vervolg), door M. Jounstra. — Het verhaal van „Salang Britjek“. — Levensgeschiedenis van een Inlandsch ambtenaar (vervolg).

M. VISSER,

voorb. A. J. ROEDARD.

Spuistraat 69 • DEN HAAG • Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

De Banier.

In No. 31 (van 5 Aug.) besluit Ds. Tiemersma zijn artikel naar aanleiding van het twintigjarig bestaan van de „Bentara Hindia“, het Christelijk weekblad in de Maleische taal, dat zijn lezers telt over heel den Archipel. Evenals zoovele andere periodieken, ondervindt ook dit blad de moeilijkheden van den tijd en roept schr. de financiële hulp in van zendingcorporaties in Nederland.

„Mijn voorstel is dat de Ned. zendingcorporaties de Bentara Hindia steunen met een gift van f 150 's jaars en dat 5 jaar lang doen. En zoo het met dien steun niet gelukt de B. Hindia te maken tot een blad, dat er mag zijn en na 5 jaar nog niet in staat is zich zelf te bedruipen, dan moet dunkt mij van de verdere uitgave worden afgezien. Zoo iemand op zijn 25e jaar nog niet in staat is voor zich zelf te zorgen, moet hij, dunkt mij, maar uit de samenleving verdwijnen.“

„Niet alleen voor den Inlander, maar ook voor ons Europeanen is het van het hoogste belang, dat de Inlandsche christenen een orgaan hebben, waarin zij hunne gedachten kunnen uiten. Wij westerlingen blijven immers aan onze moedertaal gekluisterd, en ja, dan gaan wij vertalen en prediken het Evangelie in eene Oostersche taal, die wij hebben aangeleerd, maar in Westersche denkvormen, die ons eigen zijn gebleven, en dan krijgen wij toch heel iets anders, dan zoo de Inlander zelf de waarheid in zich opneemt en haar dan gereproduceerd weergeeft, niet alleen in zijn eigen taal, maar ook in zijn eigen denkvormen. In de Bentara Hindia hebben de Inlandsche christenen een orgaan, waarin zij zich kunnen uitspreken en dit acht ik van het hoogste belang.“

Maar..... „meer dan 50 pCt. van wat mij als copie van Inlanders was toegezonden, moest naar de papiermand..... zoo werd mij eens een artikel toegezonden, met portret van den schrijver er bij. Het portret zal wel van hem zijn, maar de inhoud van het artikel, door hem met eigen naam ondertekend, was letterlijk overgeschreven uit een van mijn boeken. Het portret zond ik hem terug en het artikel ging naar de papiermand. Zoo zag hij noch zijn naam, noch zijn portret afgedrukt in de Bentara Hindia.“

Ned. Indisch Rubberijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 6, No. 10. Ned.-Ind. Vereniging voor den Rubberhandel (Huishoudelijk reglement, vastgesteld 17 Juni 1921). — De rubberpositie. — Een vernuftig plan (het schema van Dr. Braddon, hetwelk ten doel heeft tot eene beëindiging der rubbercrisis te geraken). — Het Besoekisch Proefstation (jaarverslag over 1920). — Het Ned.-Indisch Landbouwsyndicaat (uittreksel jaarverslag over 1920). — De rubbercultuur en -bereiding in 1920. — De rubberhandel in de Buitenbezittingen in 1920. — Iets over de rentabiliteit van oliepalm-ondernemingen.

Verder vindt men onder de bladzijden der advertentie-rubriek interessante bijzonderheden over de organisatie van de arbeidstoestanden bij de Goodyear-fabrieken te Akron (welke o.a. op Sum. Oostkust rubberplantages exploiteeren). Bij dit reusachtige bedrijf zijn niet minder dan 25.000 employé's werkzaam.

Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel.

No. 31 (van 4 Aug.) bevat weder een vervolg van het overzicht der productenmarkt op Java en Madoera gedurende het eerste halfjaar van 1921. — Daarna mededeelingen over de ontwikkeling van het handelsverkeer tusschen Ned.-Indië en Australië en over een nieuwe scheepvaartverbinding tusschen Java en West-Australië. — Verder eene kennisgeving, dat van de Afdeling Handel een publicatie is verschenen, getiteld „Verslag omtrent handel, nijverheid en landbouw van Ned.-Indië, gedurende 1920.“

De Reflector.

Bandoeng, wereldstad af. Aan een desbetreffend artikel van M. M. in No. 32 van de Reflector ontleenen we de hoofdzaken.

Bandoeng, dat de rustige ontwikkeling van een binnenplaats had kunnen hebben, wilde in eens groot en in de lange broek zijn. En het ging op groote schaal reclame maken met zijn inderdaad schitterende natuur en zijn koel klimaat, alsof niet andere factoren noodig zouden zijn om van een rustige binnenplaats een stad van betekenis te maken, met den schijn van een Oostersche metropool.

Maar het dacht aan Amerika waar men steden maakt. En het dacht aan de vele gouvernements-bureaux, die in de Kou lekker konden gedijen. Doah het vergat dat men in Amerika juist geen steden van gouvernements-bureaux bouwt.

De groote steden der wereld hebben in hoofdzaak haar ontwikkeling te danken aan de groote verkeerswegen. Zij namen haar aanvang aan de zee of bij een groote rivier en werden langzamerhand door een groot wegennet aan andere centrale punten van het vasteland verbonden. Er kon een gemeenschappelijke huishouding worden gevoerd, want het geld voor die huishouding werd er verdiend. En de reclame werd eerst uitgevonden, toen de steden kant en klaar stonden.

Genua en Marseille
Gereguleerde Koeriersdiensten.
voor passagiers.
REISBUREAU LINDEMAN.
's-Gravenhage
Aankomst Groningen Utrecht

TAAMS & KEYSER
Bankstraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN.
Speciale afdeling Incurante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.
Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK.-COURANT.

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal . . . . . f 80.000.000.
Statutaire Reserve . . . . . 18.979.250.
Buitengewone Reserve . . . . . 22.660.000.

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

Ik- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Trans-
ferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schrift-
elijke en Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. —
Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van
Effecten en alle andere Bankzaken.

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S:

Met één jaar opzegging 4 1/2 pCt.

Voor andere termijnen nader overeen te komen.

Algemeen Assurantie-kantoor DE RAS
Fluweelen Burgwal 6 - DEN HAAG - Telefoon H. 4659

Bezorgt U elke gewenschte verzekering
op de billijkste conditiën.

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gesticht te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. 214
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

IMPORT van alle Nederlandsch-Indische producten.
Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan
van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.
Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op
producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Ge-
wassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Groendosten, enz.
EXPORTEURS van alle voorkomende artikelen zooals:
Textiel, Papier, IJzer- en Staalwaren, Sundries,
Levensmiddelen, enz.

BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

Voor **Collectieve** **Ziekte-Verzekering**
is de aangewezen Maatschappij

Centrale-Onderlinge

Ziekenkas onder Administratie der Z. H. V.

Pletterijkade 50 's-Gravenhage

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE
Ampanan, Bandoeng, Bombay, Calcutta,
Cheribon, Gerontalo, Hongkong, Kobe, Makas-
sar, Medan, Menado, Palembang, Pakalongan,
Probelinggo, Semarang, Shanghai, Singapore,
Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.
Kapitaal f 55.000.000.— Reserven f 47.750.000.—

J. M. van KEMPEN & ZONEN
Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
VOORECHOTEN.
FILLIALEN te Weltevreden, Rijkswijk 17; 150
Batavia, Plaza 2; Rotterdam, Kerkstraat 26;
Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Dijk 138.

N.V. ZUID-HOLLANDSCHE MANEGE (v.h. Manege Washington)
 THERESIASTRAAT 145 ingang Joh. Camphuysstr. • DEN HAAG • TEL. B. 1111

Moderne rijlessen • Paarden per uur en per maand
 Luxe Stands en Boxes
 Tonneaux beschikbaar
 Dir. J. W. v. d. GUN.

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJP
 Bandversiering van SOERJOWINOTO
 Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
 Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

... Het drama lijkt mij buitengewoon geschikt voor opvoering. De dialoog is overal levendig, en de diepzinnige wijsheid, de zwaar-filosofische denkbeelden, die den achtergrond vormen van dit gedegene werk, zijn nergens vervat in lange redeneeringen, die de dramatische kracht zouden verzwakken. En het vertoont een zeldzamen rijkdom van tooneelen, die bij de knappe en juist-opgevatte regie, diep ontroerend moeten werken, tooneelen, die den acteurs gelegenheid geven tot spel, ook zonder dat één oogenblik de ontroering van het kunstwerk door den schrijver werd voorbij gezien voor éénzijdige tooneeltechniek. Ongetwijfeld stelt het stuk hoge eischen aan spel en regie; maar als het over beide kanten in bekwame handen was, dan zou men er ook gerust een heel seizoen van society-plays voor cadeau kunnen geven.

(HERMAN MIDDENDORP in „De Nieuwe Gids”).

Tagore's Opvoedingsidealen

door NOTO SOEROTO

Met 5 illustraties Prijs . . . f 2.20
 Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

... Een boekje, als een vreemde bloem, waaraan wondere geuren ontzweven, deze idealen van Tagore over opvoeding, in het stille woudheilgdom van Shanti Niketan opglanzend, dat stille oord, waar de vrede zelve schijnt te wonen. Er ruischt iets in deze idealen, als de melodie van een lied, in vreemde taal gezongen, dat heel uit de verte tot ons komt, ons dwingt tot stilstaan, tot luisteren; dat ons ontroert met een zonderlinge ontroering, half genot, half smart . . .
 (ELISE SOER in „De Tijdspiegel”).

Uitgaven van „Hadi Poestaka”
 Boekhandel en Uitgeversmaatschappij
 Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

Maar met Bandoeng staat de zaak heel anders. Bandoeng ligt in een hoogvlakte, die slechts door kunstmatige wegen met de rest van de wereld in contact kan worden gebracht. Het ligt aan den spoorweg, ja, maar de S.S. is zoo vriendelijk geweest, om het groote Java-verkeer over Kroja te leiden. Het heeft geen behoorlijke belastingobjecten zooals Batavia en Soerabaya, want het heeft nagenoeg geen handel en industrie. Het mist kortom alles wat het noodig zou hebben, om den droom van een Java-metropool in vervulling te doen gaan.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

6e jaarg. No. 6. 'n Verwaarloosde weldoener (de gehang), door D. N. — Enkele kleine aantekeningen over groenbemesting, door Planter. — Ziekten en plagen der cultuurgewassen in N.-I. in 1920, door Dr. C. J. J. van Hall (overzicht). — De rubber-industrie. — Koffiebessenboek. — Koffie-ondernemingen in Bengkoelen en Palembang. — Koffiebessen-boek in Midden-Java. — Arbeidsinspectie. — Javanen in Suriname. — Afschaffing van de Poenale-Sancie. — Landbouw kolonisatie in Simeloengoen. — De katoencultuur in Ned.-Indië. — De groentenvoorziening. — Korte aantekeningen over theesnoei, opleiding van snoeiers en enkele snoeitermen, door V. de Beauvesier Watson. — De vooruitzichten der Sumatra-tabak. — De concentratie der Sumatra-Tabak-maatschappijen. — Java's melkvoorziening, door Dr. W. v. S. Akker. — Onze veestapel, door Dr. Vrijburg.

Commercial Holland.

Dr. J. C. Koningsberger schrijft in het Sept.-Nr. een opstel over de „Oilfields of the Dutch East-Indies”. Een sprekend kaartje geeft aan waar de vindplaatsen van petroleum zich bevinden.

In- en Uitvoer.

Onder het opschrift „Sociale regelingen in Nederlandsch-Indië”, in het Nr. van 14 dezer, eene beschouwing van den hr. H. Ch. G. J. van der Mandere. Schr. bespreekt eerst de voorgenomen ordonnantie betreffende de Arbeidsraden, „het jongste, maar niet het meest aanbevelenswaardige product”. Vervolgens de minimum-loonregeling, „de eerste stap op den weg naar de werkloosheidsverzekering, en indien deze op het voetspoor van wat Nederland thans biedt voor Indië wordt tot stand gebracht, zal het deficit in de Indische financiën toenemen met een snelheid, die zelfs den meest athisch aangelegden zal ontstellen”. Ten derde de winstaandeelkassen, met de strekking waarvan de schr. zich al evenmin kan vereenigen. Hij besluit zijn kritische beschouwing met „Verzet tegen sociale regelingen heet in den tegenwoordigen tijd reactionair. Het moge zijn, maar dat legt toch op degenen, die sociale regelingen voorstellen, den plicht op om toe te zien, waar het gebied van sociale zorg ophoudt en een geheel ander, een dikwerf buitengewoon willekeurig gebied begint.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 37. Bereiding van glycerine uit melasse, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — Handelsbetrekkingen tusschen Denemarken en Ned.-Indië. — Planters-Vereeniging „Semarang-Kedoe”. — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen uit het vrije verkeer van Java en Madoera door particulieren. — Kleine mededeelingen. — Literatuur over zgn. groote culturs (opgave der afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut).

Ten slotte een aan verschillende bibliographieën ontleende literatuur-opgave.

Les penseurs de l'Islam, par Baron Carra de Vaux. I. Les souverains. L'histoire et la philosophie politique. (Paris, P. Geuther).

Boekertjen en leeszalen in Ned.-Indië, door A. Schillings. (Bibliotheekleven, 1921, bl. 177).

De godsdienst der Keicezen, door H. Geurtjens. (Beiaard, 1921, II, 117).

De kina-cultuur en kina-handel, door J. Stufkens Lzn. (Nederlandsch Fabrikkat, 1921, bl. 428).

De rubbercrisis, door Mr. A. G. N. Swart. (Econ.-Stat. Berichten, 1921, bl. 651).

Insulide en de kindervetten, door A. J. Rethaan Macaré. (Inleiding tot een reeks afzonderlijke bijdragen. (Maatschapp. Hulpbetoon, Bijblad, 1921, bl. 33).

Een en ander over de opleiding tot en de verbintenis als officier van gezondheid bij het leger in Ned.-Indië en zijn dienst- en verlofsbezoldigingen en pensioenen, door G. van Genderen Stort. (Ned. Tijdschr. v. Geneesk. 1921, II, 331).

Een Duitsch dichter op Java (M. Danthendy), door J. Koning. (Gulden Winckel, 1921, bl. 102).

Het kadastrale vraagstuk in Ned.-Indië, door J. H. Rae-

ven. (Tijdschr. v. Kadaster en Landmeetkunde, 1921, 121).

Coenraad Jacob Temminck, 31 Maart 1778—30 Januari 1858; uit zijne brieven geschetst, door W. H. de Beaufort. (Ardea, jaarg. 9, bl. 34).

Over den sulcus lunatus bij Indonesiërs, door F. A. Koop. (Psychiatr. en Neurolog. Bladen, 1921, 145).

De studie van het kankervraagstuk in de tropen, door C. C. de Langen. (Ned. Tijdschrift v. Geneesk., 1921, II, 24).

Het veerartsenij kundig onderwijs in Ned.-Indië, door G. Krediet. (Tijdschr. v. Diergeneeskunde, 1921, 427).

De Javaansche landbouwer en zijn adat, door J. A. F. C. van Mol. (Archief Suikerindustrie van N.-I. Bijblad, 1921, 173).

De koffieboerderij op Sumatra's Oostkust en Atjeh, door J. B. Corporaal. (Meded. Proefst. der A. V. R. O. S., No. 12).

Bepierking van de rubberproductie, door J. P. Schalkwijk. (Econ. Stat. Berichten, 1921, bl. 633).

De bestuursdienst in Indië, door H. Carpentier Altink. (Amsterdamer, 25 Juni 1921).

Indië en Nederland, door S. R. Steinmetz. (Tijdspiegel, 1921, bl. 502).

Kamponglevens in het hartje van Batavia, door W. Lubberink. (Buiten, 1921, bl. 294).

Een Chineesche begrafenis te Medan, door G. Andreae. (Aarde en haar Volken, 1921, bl. 213).

1) Zie over hem en zijne beteekenis voor Indië als natuurkundige de Encyclopaedie van Ned.-Indië, dl. IV, bl. 291.

Suriname.

De heer J. S. C. Kasteleijn, de leider van het Suriname-Studie-Syndicaat, zond ons een overdruk van zijn artikel in „De West-Indische Gids” van September, getiteld: „Het verkrijgen van een vrije arbeidersbevolking in Suriname”.

„In een artikel in de Juli-aflevering van dit tijdschrift — aldus de aanhef — meenen wij aangevoerd te hebben, dat de kritiek enkele voorstellen uit hun verband gerukt had; ja, men ging in de Tweede Kamer zelfs zoover ons voorstel fantastisch te noemen. Maar dit alles heeft slechts ten gevolge gehad, dat wij ons afgevraagd hebben: is hetgeen wij voorgesteld hebben werkelijk zoo fantastisch, is het zoo absoluut onmogelijk?

En het resultaat daarvan is geweest, dat hetgeen waarnaar gestreefd moet worden, ons helderder dan ooit voor den geest staat.

Om Suriname op den duur tot bloei te brengen, moet getracht worden de kolonie onafhankelijk van immigratie te maken. Er moet een vrije arbeidsmarkt in het land zelf komen; er moeten zich zoveel menschen vestigen, dat er voldoende aanbod van werkkrachten voor groote landbouwondernemingen komt.” . . . . .

De schrijver acht de Javanen de eenigen, die voor dat doel in aanmerking komen. De Britsch-Indiërs zijn Engelsche onderdanen, zijn zelfstandig en spaarzaam en weten zich beter dan de Javanen te handhaven in een zelfstandig bedrijf. Een overschot van werkkrachten voor den grooten landbouw leveren zij niet.

Hoe het doel kan bereikt worden, is in het vorige artikel uiteengezet. Een meer kostbare wijze bestaat in het navolgen van hetgeen het Nederlandsch-Indische Gouvernement sedert 1905 in Zuid-Sumatra gedaan heeft, al was het oorspronkelijk met een geheel ander doel dan door schrijver voor Suriname wordt nagestreefd. Ofschoon het doel was de overbevolking van Java te ontlasten door het stichten van kolonies op de Buitenbezittingen, hetgeen gebeurde was toch hetzelfde wat schrijver, zoo noodig zou willen, n.l. het brengen van duizenden Javanen naar een landstreek waar geen werkgever klaar staat om hun werk te verschaffen.

De schrijver geeft dan een overzicht van het laatst verschenen verslag van den leider der kolonisatie van Gedong Tataan, den heer W. C. Schalkwijk.

Resumeerende komt de heer Kasteleijn tot de volgende conclusie:

Wed. G. STREITWOLF
 Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
 SPONSEN ZAKKEN
 BADMUTSEN

BATIK VERVEN
 Batik-Apparaten, Batik-Teekeningen.
 ATELIER VOOR ONDERRICHT.
 OPGERICHT 1887.

FIRMA TENZER,
 Noordeinde 139a, DEN HAAG (Holland), Tel. 4229.
 KUNST-SCHILDERSARTIKELEN.
 Voorwerpen om te Snyden, Branden, Beschilderen, enz.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
LEIDEN - HOLLAND

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog,
Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

have at last obtained sanction for the construction of a deep-water harbour at Tako-radi, and work will begin on it this year. In addition, the Government is to spend £100,000 on the improvement of the harbour at Accra. It is estimated that the improvements at Tako-radi will decrease the cost of lighterage from 25s. to 10s. a ton. Water transport is the first thing to be improved, but the improvement of the railway systems is nearly as important. At present we have about 270 miles of railways, but we want at least 1,000 miles more. This should not be an impossible task in view of the fact that our experience shows that, as we open a line section by section, that line immediately pays at the rate of £800 sheer profit per section per year.

„With regard to motor transport, there has been a very great improvement during the last few years. In the whole of the Gold Coast there are about 3,000 miles of roads available for motor traffic. Of course, only about 700 miles are open all the year round, for the remainder are closed during the rainy season. The expense of motor transport in the country is, unfortunately, very great indeed, and, personally, I am convinced that railway traction is the only possible form of transport to use in our commercial development.”

En te beden en dat wij de *Kust van Guinea* hebben opgegeven, omdat wij er niets van wisten te maken!

Curaçao.

Gouverneur Brantjes.

Den dag, waarop dit nummer van ons blad onder de oogen van onze leden en andere lezers en lezessen komt, kiest de nieuwe Gouverneur der kolonie zee, om eenige weken later, naar wij hopen, de plaats zijner bestemming te bereiken.

Wij hebben de opmerking hooren maken, dat, waar Gouverneur Helfrich twee jaar geleden zoo veel en zoo gunstige „pers” had, over den heer Brantjes zoo weinig geschreven werd. Op Curaçao vond men gelukkig een studiegenoot van den nieuwen landvoogd en eenige R. K. bladen in ons land vertelden wat meer dan de andere, maar daar die andere niets schenen te weten, belangrijk genoeg om hunne lezers voor te zetten, is ook het eerste nog niet veel geweest. De heer Brantjes mist een verleden, waarbij zijne taak als Gouverneur zich, in dezelfde lijn gaande, aansluit, zooals met Gouverneur Helfrich het geval was.

Intusschen is er in de laatste weken en in de laatste dagen vooral voor vele belanghebbenden en belangstellenden gelegenheid geweest met Gouverneur Brantjes kennis te maken en een indruk te krijgen van zijn persoon en van zijne voornemens. En de sterkste indruk, die gevestigd is, moet wel deze zijn, dat de kolonie thans een bestuurder krijgt, die uit zuivere belangstelling en liefde voor de kolonie zijne taak aanvaardt. Eene liefde — nog niet eens op het eerste gezicht, tenzij een dubbele prentbriefkaart van de Willemstad, Pietermaai, Schaarloo en Otrabanda in staat mag worden geacht zoo hartstochtelijke belangstelling te wekken. Dit voordeel is hierin gelegen, dat de nieuwe Gouverneur, hoewel outsider, reeds lang terdege van tal van koloniale vraagstukken en belangen op de hoogte was en door voortdurende studie dit is gebleven.

Vergissen wij ons niet al te zeer, dan zal Gouverneur Brantjes in meer dan een opzicht den weg volgen, die zijn voortreffelijke voorganger geweest heeft, en de lijnen trekken, door laatstgenoemde uitgestippeld, zoodat het waarschijnlijk moet worden geacht, dat met Gouverneur Helfrich in 1919 niet slechts een nieuwe Gouverneur gekomen is, maar ook een nieuw tijdperk is ingeluid.

Met vertrouwen zien wij daarom Gouverneur Brantjes zijne nieuwe taak op zich nemen. Worde het hem gegeven naar den wensch zijns harten de kolonie tot bloei te brengen en ruste daartoe Gods zegen op zijn beleid.

ZOO JUIST ONTVANGEN:

Parakan Salak Thee,
kwaliteit en prijs als vóór den oorlog,
80 cent per pond.

VERKRIJGBAAR BIJ
F. C. DE BRUYN
DARCKERTSTRAAT 43. • TELEF. 3303

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEFOON N°. 2512
DROGERIEN :: CHEMICALIËN
DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

Vooropgesteld dat Suriname is een bij uitstek vruchtbaar land met groeizaam klimaat, gelegen in de nabijheid van groote afzetgebieden, dat het echter in hoofdzaak door gebrek aan een arbeidersbevolking niet tot ontwikkeling is kunnen komen, moet alles gedaan worden om dit gebrek te verhelpen, want is men eenmaal zoover, dan zal het kapitaal vanzelf zich voor Suriname gaan interesseeren, zooals het overal elders gedaan heeft, waar onder dergelijke gunstige omstandigheden voldoende aanbod van arbeidskrachten was.

De volgende uitspraak is door den schrijver gecursiveerd:

„Het niet aanvaarden van het principe, dat alles gedaan moet worden om een vrije, zelfstandige arbeidersbevolking te krijgen, staat gelijk met het prijsgeven van de gedachte, Suriname ooit tot een bloeiende landbouwkolonie te maken. Wil men de daarvoor noodige bedragen niet beschikbaar stellen, dan richte men daarnaar zijn plannen en eindige met langer goed geld naar kwaad goed te gooien.”

Het slot van het interessante artikel luidt:

„Zal het Parlement over het Suriname-vraagstuk een beslissing nemen — en dat zal toch wel noodzakelijk zijn — dan moet het, dunkt ons, in de eerste plaats zich over het arbeidersprobleem uitspreken omdat naar onze overtuiging een ophloei van Suriname juist afhankelijk is van de oplossing van dit probleem.

„Wenschelijk is het daarom, dat de Kamer verklare, of zij het er mede eens is, dat al het mogelijke gedaan moet worden om binnen een afzienbaren tijd een vrije, gevestigde arbeidersbevolking in Suriname te krijgen en aan een commissie uit haar midden opdrage binnen een jaar een voorstel in te dienen ter bereiking van dit doel.

„Het werk dier commissie behoeft geen monnikenwerk te zijn, zooals dat van vele harer voorgangsters, omdat zij een vrij nauwkeurige opdracht heeft te vervullen en daarenboven de wetenschap heeft, dat, indien haar voorstellen de financiële draagkracht van ons land niet te boven gaan, zij ook tot uitvoering zullen komen.

„Eindelijk moet er richting komen in het ten opzichte van Suriname te voeren beleid.”

Een vriendelijke lezer van ons blad zendt ons een uittknipsel uit een recent nummer van *The Times*: „*Future of the Gold Coast*”.

De schrijver heeft het over het onderwijssysteem, wat gedaan is en wat nog te doen staat.

„To carry out these schemes it is obvious that we shall need a good deal of money. We have already spent £25,000, and in all we shall have to spend four times that amount. To get money we must get trade. Recently the country has been extraordinarily prosperous, but we realize that even that exceptional prosperity must be increased. When the trade depression came on us in the autumn of last year we already had a surplus balance of over £2,000,000, but, in spite of the slump, we exported 140,000 tons of cocoa last year, and the prospects for this year are very bright indeed. Very few people seem to realize that from our small territories is exported practically half the world's cocoa supply.

„Almost anything can be grown in the country, and there is a great source of wealth, which has as yet been hardly touched, in the growing of sheanuts and ground-nuts in the Northern territories. The chemical objections to the use of the oil of the latter are by no means insuperable, and already a great deal of experimental work has been carried out in the direction of improving the oil and fat obtained from these nuts.”

Over de ontwikkeling van het verkeerswezen lezen wij:

„The development of this part of the country — and, in fact, of all of it — depends on the development of transport throughout the territories. Transport improvements must be threefold. We

N. LOEB - DEN HAAG
NOORDEINDE 109-111
KLEEDING EN MEUBILEERING
OP TERMIJNBETALING

216a
= HAARLEMSCHE =
BANKVEREENIGING
HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....
KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

GROTE SORTERING
LINGERIE EN
Huishoud-
GOEDEREN
INDIESE UITRUSTINGEN
HUWELIKSUITZETTEN
V.S.
GERZON

Dans-Instituut
WEIJNE
vroeger Den Haag
THANS
ROTTERDAM
21 Jonker Fransstraat 21 47
Aanvang van de privaatt-
lessen 12 September a.s.,
direct na zijn terugkeer uit
Engeland, Frankrijk en
Duitsland.
Aanvang van den nieuwen
cursus 17 October a.s.
Prospectus op aanvraag.
Adverteeren doet verkoopen.

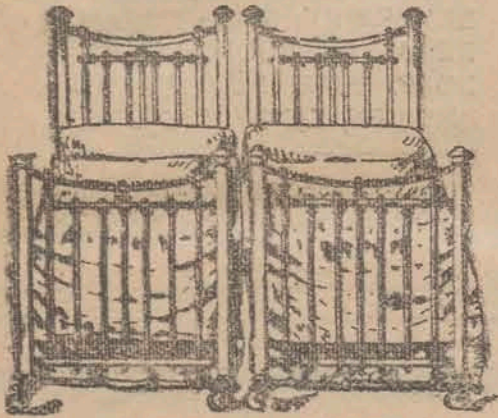
W. I. M. SIMONIS

voornamelijk Firma Th. A. A. SIMONIS.

GROENMARKT 34, over de Prinsesstraat.

TELEFOON H. 2120

DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8¹/₂—12¹/₂ en van 2—7 uur.

Om goede zaken te maken

is het noodig goede waar te leveren.

Doch het publiek moet weten, dat gij die levert.

Dat bereikt gij alleen door goede en voordurende reclame.

Gebruik dit blad voor Uw

Reclamecampagne

Naamlooze Vennootschap

L. P. Smulders'
Meubelfabriek

Tolbrugstraat 11

BREDA

Behangerijen

Stoffeerderijen

TAPIJTEN EN
GORDIJNEN

KUNSTINSTITUUT

De Scheveningsche Muziekschool

Dir. JOSEPHINE WINTER

Keizerstraat 23 - Scheveningen

Onze West-Indische commissie vergaderde 16 dezer en bood Gouverneur Brantjes en mevrouw een thee aan. De voorzitter, Z.Exc. Cohen Stuart, heette de gasten welkom en sprak goede wenschen uit voor de reis en het verblijf in de kolonie. Verscheidene belangrijke onderwerpen als de „Huisvlucht“, Sisalcultuur, Strooiedoennijverheid en Rechtspleging werden besproken. Voor de „Huisvlucht“, schepping van wijlen mevr. Helfrich, toonde ook mevr. Brantjes bijzondere belangstelling.

Brion.

De herdenking van Brion's sterfdag, honderd jaar geleden, heeft de redactie aanleiding gegeven een artikel over Venezuela's nationalen held elders te plaatsen.

Met toestemming van den schrijver mogen wij hier opnemen hetgeen de heer pater P. A. Euwens in zijne biografie over Brion in de *Amigo di Curaçao* schrijft aangaande het brengen naar Venezuela van Brion's gebeente.

„De Republiek Venezuela beschouwt Admiraal Louis Brion als een der *Proceres*, als een der helden en voormannen van den Vrijheidsoorlog.

Op verlangen van President Guzman Blanco werd den 18 September 1881 het stoffelijk overschot van Louis Brion op *Rozentak* opgegraven en naar Caracás overgebracht en den 10 April van het volgend jaar in het Nationaal Panteon te Caracás bijgezet.

Aan „De Vrijmoedige“ van 8 September en volgende nummers van 1881 ontleenen wij daaromtrent de navolgende bijzonderheden:

Door President Guzman Blanco werden de heeren W. E. Boyé, toenmaals handelsagent van Venezuela op Curaçao en de heeren Tomas en Guillermo Golding, afstammelingen van Admiraal Louis Brion, in commissie benoemd om het lijk op te graven en voor het overvoeren naar Caracás zorg te dragen. Op Zaterdag 17 September, 's morgens ten 7 uur, werd het lijk opgedolven. Het geraamte werd in zijn geheel teruggevonden en tevens fragmenten van den deksel der lijkst, waarop de letters van den naam van den Admiraal voorkwamen. Het gebeente werd toen in een prachtige mahoniehouten, keurig bewerkte kist, waarop in het midden in zilver de naamletters van den Admiraal prijkten, neergelegd en naar de stad vervoerd, waar de kist tijdelijk gedeponeerd bleef in het huis Breestraat, hoek Nanniesteg, het vroegere woonhuis van zijn broer Theodoor, in afwachting van de aankomst van de stoomboot, die het lijk naar Venezuela zou overbrengen.

Deze plechtigheid vond Woensdagmiddag 28 September met groot ceremonieel plaats.

De imposante stoef was als volgt saamgesteld. Voorop gingen de vereenigde muziekkorpsen der Schutterij en van het Garnizoen, daarna volgde de lijkst, gedragen door twee onderofficieren der Schutterij en twee van de Nederl. Zeemacht. De kist was gedekt door de Venezolaansche vlag, waarvan de slippers gedragen werden door den gepensionneerden Kolonel Prince, den Majoor Kommandant der Schutterij, den Kommandant van het garnizoen en bij ontstentenis van den Kommandant door den 1sten officier van het stationschip *Bonaire*. Aan beide zijden van de lijkst liepen de op Curaçao aanwezige Venezolanen. De heeren Th. Krafft, A. J. C. Brouwer en René Araujo fungeerden als ceremoniemeesters. Alles wat Curaçao in die dagen aan burgerlijke en militaire autoriteiten, aan corporaties en vereenigen, aan ambtenaren en notabelen bezat, was in den stoef aanwezig. Toen deze zich in beweging zette, liet het muziekkorps den doodenmarsch hooren, speciaal voor deze gelegenheid door den heer G. R. Palm gecomponeerd.

Op het plein aan den Waterkant aangekomen, ging de stoef voort tot aan het Molenplein, keerde toen terug tot voor de Windstraat, waar de kist werd neergezet en Ds. Hamelberg een welsprekende rede hield, waarin hij de heldendaden van den Admiraal in herinnering bracht en lof en hulde betuigde aan President Guzman Blanco voor diens initiatief om aan dezen held een meer passende laat-

ROTTERDAMSCH LLOYD

Directie: WM. RUYSS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST
van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met
aansluiting naar alle havens in den IND-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien
van draadloze telegraaf en onderwater-kloksignaal.

Firma AUG. SAVELKOUL

Heerenkleeding naar Maat

Indische Uitrustingen

BATAVIA - BANDOENG - SEMARANG - SOERABAYA
AMSTERDAM, Singel hoek Heiligeweg.

Vraagt geïllustreerden Catalogus

ste rustplaats te schenken in het Nationaal Panteon in Caracás. Daarna brachten de heeren Golding, de bloedverwanten van den Admiraal, hun dank voor de eer aan hun roemrijken voorzaat door Curaçoesche bevolking bewezen.

Opnieuw stelde zich nu de stoef in beweging. Aan den aanlegsteiger werd de kist in de sloep van Hr. Ms. Stoomschip *Bonaire* geplaatst en aan boord van de Felicia, een Duitsche stoomboot in dienst van de *Red D-line*, overgebracht.

Kort daarna stoomde deze boot langzaam de haven uit, terwijl het muziekkorps het Venezolaansch volkslied: „*Vive el Bravo Pueblo*“ speelde, het Waterfort een saluut van 19 schoten loste en de forten de vlaggen halfstok heshen.”

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen.

Prostitutie kanker.

De gepubliceerde uitkomsten van 't onderzoek naar den prostitutie-omvang in Bombay blijven niet zonder uitwerking. Konden wij reeds melding maken van de bemoeienis van het Leger des Heils, de mail brengt ons nu nieuwe bewijzen van activiteit. Een groot aantal ingezetenen van Bombay heeft zich met een verzoekschrift tot den gouverneur in rade gericht. De prostitutie is, wordt daarin gezegd, hier toenemend. De politiemastregel, waarbij het vasthouden van vrouwen en meisjes tegen haar wil strafbaar wordt gesteld, wordt op prijs gesteld. Maar men acht 't noodig verder te gaan. De ouders van bordeel en huizen van ontucht moeten verplicht kunnen worden hun schandhandel op te geven. De politieverordening moet het houden van die inrichtingen en het verhuuren van huizen voor die bestemming verbieden, het leven op de kosten van prostituties moet strafbaar worden gesteld.

Barma heeft een regeling van deze materie, die gunstig werkt. Zij is er op gericht door strenge straffen de bemiddeling te ontmoedigen. Behalve de hoven aangehaalde voor Bombay aanbevolen middelen, worden nog vermeld, het strafbaar stellen van verlokking door aankondigingen en aanwijzingen buitenshuis, alsmede het uitzetten van Europeesche prostituties en souteneurs, die naar hun land van herkomst worden verwezen.

Tot de middelen, welke overigens aanbevolen worden, ter redding van de gevallen vrouwen, behoort de voorlichting omtrent hare rechten. Zij verkeeren in een staat van slavernij, die niet minder streng en gruwelijk is dan die van de werkslaven, wier bevrijding de christenwereld zich tot roeping gesteld heeft. De drank is een helper van de prostitutie. De vrouwen verkeeren in onwetendheid omtrent hare rechten, omtrent de middelen om de vrijheid te verkrijgen, de drank houdt haar in den dommel. Men moet den moed hebben om tot haar door te dringen. De gelegenheid moet gevonden worden om haar bij monde en bij geschrifte zich zelf te doen kennen. Het Leger des Heils werkt in deze richting, maar het kan alleen niet alles doen.

Er moeten ook meer inrichtingen komen, waar die vrouwen lichamelijk en zedelijk herstel kunnen vinden.

Bemiddelaars, koppelaars, moeten allerstrengst worden gestraft.

Ouders, jonge mannen en jonge meisjes moeten worden voorgelicht.

De geheele werkzaamheid moet niet slechts in een uiting van korten duur opgedreven worden, maar zij moet tot een grooten veldtocht tegen een menschonterend schandaal worden gemaakt, die rusteloos zal worden doorgezet.

Zoo spreekt de geest zich uit der Britsch-Indische Pers maar het ware precies zoo te zeggen voor de toestanden in het beschaafde Westen.

Koloniale voorkeur.

Het derde internationaal congres voor den vrijhandel, door den Cobden Club opgeroepen en te Amsterdam gehouden, heeft ruime aandacht gewijd aan het protectionisme toegepast op de koloniën. Koloniale voorkeur behoorde zelfs tot een der punten waarover praeadvies ter verdere behandeling uitgebracht waren.

Bij de verwelkoming, die de eere-voorzitter, de heer J. T. Cremer, in het Engelsch uitsprak, stipte hij de beteekenis van het Nederlandsche voorbeeld aan en plaatste hij al dadelijk naast de 7.000.000 inwoners der lage landen, de 50.000.000 van het tropenland, hij roemde Nederland als wellicht het eenige land met uitgebreide koloniën, dat sinds een halve eeuw de opendeur-politiek ten opzichte van alle natien betracht.

Over de koloniale voorkeurkwestie waren praeadvies uitgebracht door prof. Mr. J. C. Kieselstra, E. C. Bruncker en G. Schelle. De eerste gaf de ontwikkeling aan, die de monopolisering van den handel op de koloniën, aanvankelijk

LENSVELT NICOLA

Den Haag Holland

Beschuil en Roggebrood
voor export.

Bevelen ons beleeft
aan voor levering
van alle soorten
Brandstoffen

N.V. Brandstoffenhandel v.h. F. BREURE & ZOON
Telefoon H. 1880 en H. 3331
Waldeck Pymontkade 88 - Den Haag

Stookt onze
1^e soort
Turfbriketten

... voor een daartoe geotroyeerd handelslichaam, gevolgd
... In de volgende periode werd de invoer in de kolonie
... differentieele tarieven aan vreemde landen zoo moei-
... mogelijk gemaakt. Dan komt de jongste vorm van pro-
... moederland en kolonie steunen elkander door hunne
... politiek, om hun product onder gunstiger voorwaar-
... toe te laten dan dat uit het buitenland.

Deze vormen werken alle remmend op de energie, op de
... productie, op de concurrentie, zij maken de waren duur, zij
... vorderen slechts het belang van enkelen. Prof. Kielstra
... tot de slotsom, dat bescherming steeds economisch
... gevolgen heeft. Hier, gelijk op ander gebied, kan
... bij vrijen handel gezonde welvaart ontstaan.

De Engelsman Brunker wees er op, dat Groot Brittan-
... geen genoeg en geen voordeel geooft heeft van zijn
... protectionistische neigingen ten opzichte van den kolonia-
... handel. Tusschen 1840 en 1860 werd 't voorkurstelsel
... delijk los gelaten, zonder eenig verzet van de koloniën.
... dien zijn de banden tusschen 't moederland en 't over-
... gebied er slechts te sterker op geworden.

Een wereld verdeeld in een door tarieven afgesloten
... rijk, en een tweede groep van vreemde landen, wier
... producten hoog belast zijn, verkeert in een toestand, welke
... ieder, die naar wereldvrede streeft, verworpen moet
... worden.

Het praeadvies Schelle hecht ook aan een vrijhandels-
... politiek in de koloniën groote waarde voor 't behoud van
... wereldvrede. Hij vat de systemen van koloniale han-
... delpolitiek in vier vormen samen.

1. Volledige ondergeschiktheid der koloniën aan het moe-
... derland. 2. Gelijkheid tusschen de koloniën en het moeder-
... land, d.w.z. een soort tariefunie. 3. Gedeeltelijke onderge-
... schiktheid van de koloniën aan het moederland, zoodat dit
... tarieven heeft goed te keuren, die door de koloniën wor-
... den vastgesteld. 4. Bijna volkomen vrijheid der koloniën.

Daar de verantwoordelijkheid van een kolonie ten op-
... zichte van het buitenland en van de economische rivaliteit
... het moederland niet geheel buiten controle van de Rijk-
... regering mogen blijven, moeten aan de rechten van de
... kolonie zekere grenzen worden gesteld.

Deze praeadviseur keurde het door Frankrijk sedert 1892
... gepaste protectionistische stelsel sterk af. Hij noemde
... dringend noodig de onoprechte en ingewikkelde organi-
... sation door een stelsel van vrijheid te vervangen, ook ten
... opzichte van de bevolking van Frankrijk en zijne koloniën zelf,
... thans 100.000.000 bedraagt.

Desnimmer kwam hij ook er toe alleen de opendeur-
... politiek geschikt te achten om werkelijke garanties voor in-
... ternationale zekerheid te geven.

Uit de vergadering sprak eenzelfde geest. Prof. Dr. R.
... della Volta uit Florence noemde koloniale voorkeur een der
... oorzaken, dat andere staten reciprociteitsinvoerrechten gaan
... stellen.

Lord Sheffield beschouwt de benepen politiek van Frank-
... meer als *domestic policy*, dan wel als een *colonial*
... systeem. Koloniale voorkeur moet verdwijnen, niet in de eer-
... plants uit economische, maar vooral uit ethische en
... politieke overwegingen. Hij begrijpt dat er, vooral in Duitsch-
... land, nijd zal zijn op de positie van het Vereenigde Kon-
... inkrijk, maar door vrijhandel zal de reden tot dien nijdver-
... ter getemperd worden. Hij prees het door Nederland in
... koloniën gegeven voorbeeld van terzijde zetten der
... voorkeur politiek.

Stippelen wij even aan dat Duitschland op dit congres
... vertegenwoordigd was.

Indien België en Frankrijk hierin reden gevonden om
... te onthouden, Sir George Paish nam daarentegen de
... gelegenheid te baat, om, op de ontmoeting met de voor-
... zigtige vijanden wijzend, hen weer als vrienden te begroe-
... ten, met wien hij hoopte in de toekomst in vrede samen
... werken. De Duitser Demburg dankte namens zijne
... landgenooten. Het was den eersten keer dat Duitschland
... als gelijke op een internationaal congres met de
... andere vijanden aanzat. Ons land komt de eer hiervan toe.

Voor 't koloniale belang bij de vrijhandelsbeweging is de
... maan beslissing nog van betekenis, om een permanent
... comité samen te stellen, bestaande uit vertegenwoordigers
... van de Cobden Club (Londen) en andere Engelsche ver-
... eenigingen van vrijhandelaren samen met vertegenvoor-
... ders van organisaties uit andere landen. Dit zal congres-
... en organiseren en het recht hebben, als internationaal
... instituut zijn besluiten aan den Volkenbond voor te leggen.

Kiesrecht voor Belgen in Kongo.

Is nog iets anders „kiesrecht voor de koloniën“ of
... kiesrecht in de koloniën. Over 't eerste denkt België voor
... gebied in Kongo niet, maar er zijn Belgen die het wel
... als een onrecht beschouwen dat de Belg, die tijdelijk naar
... Afrika gaat, hierdoor zijn kiesrecht in 't moederland ver-
... loort. Daarom zijn nu stappen gedaan om van de Regeering
... maatregel te verkrijgen, waardoor aan de circa 3500
... Belgen in Kongo gelegenheid zal worden gegeven aan de

dit jaar te houden verkiezingen deel te nemen. Hiertoe zou-
... den dan stembureaux in de kolonie gevestigd kunnen wor-
... den. Het stelsel der evenredige vertegenwoordiging, zonder
... kiesdistricten, maakt dit mogelijk.

Einde van het Pan-neger congres.

Na langdurige berandslaging en soms heftige twisten
... heeft het Parijsche congres een motie aangenomen, die in
... 8 punten de wenschen van de negers samen vat. Hoewel
... zij aansluit bij het door den voorzitter Diagne voorgelezen
... manifest, is de geest van Marcus Garvey, den man van
... Afrika voor de Afrikanen, er toch dieper in doorgedrongen,
... dan Diagne en de gematigde hervormers wel gewenscht zou-
... den hebben. In dat manifest was de lof zeer opvallend,
... die het zwarte lid van de Fransche Kamer aan Frankrijk
... toezwaaid in tegenstelling met Engeland, België, Portugal,
... Spanje en Amerika.

De 8 punten komen, in 't kort, hierop neer: 1e. Beschafd
... is beschaafd, ongeacht de kleur. 2e. Instelling van lokale
... inrichtingen in landen met een achterlijke bevolking, be-
... stemd om geleidelijk de inlandsche kringen te ontwikkelen.
... 3e. Verplicht onderwijs, met eerbiediging van de inlandsche
... kunst. 4e. Vrijheid tot behoud van godsdienst, zeden en ge-
... bruiken. 5e. Bevordering van instellingen voor sociale hulp
... en voorzorg. 6e. Geleidelijke teruggave van den grond en
... zijne vruchten. 7e. Een internationaal instituut, onder toezicht
... van den Volkenbond, ter bestudeering van alle zich
... opdoende vraagstukken betreffende het zwarte ras. 8e. Een
... afdeling van 't Internationaal Arbeidsbureau, in 't bijzon-
... der belast met de belangen der inlandsche arbeiders.

Mededeelingen.

Van de N.V. „Boeatan“, Heulstraat 19, Den Haag:
VERDAAGD.

Daar de opening der „Koloniale School voor
... Vrouwen en Meisjes“ ook juist op a.s. Zaterdag-
... middag is vastgesteld, wordt de jaarlijksche alge-
... meene vergadering van aandeelhouders en belang-
... stellenden der N. V. „Boeatan“ uitgesteld tot Zater-
... dag 1 October 1921, om 3 uur, Heulstraat 19.

Punten van Behandeling:

Verlag Financieele Commissie; Rekening en
... Verantwoording over 1920.

Mededeelingen.

Verkiezing Bestuur en Financieele Commissie.
... Benoeming Propaganda-Commissie en bespre-
... king eener te houden Bazar.

DE RAAD VAN BEHEER.

Van de Afdeling Amsterdam:

LEZING van den heer P. de Kat Angelino, Amb-
... tenaar B. B., op Vrijdag 30 September 1921, in de
... „Industriele Club“, Vijgendam 2-3, Amsterdam.
... Aanvang 8 uur.

Onderwerp: „Bali en zijne Bewoners“.
... Met lichtbeelden.

In de pauze is gelegenheid de collectie Balische
... Kunstvoorwerpen van den heer De Kat Angelino
... te bezichtigen.

De Secretaris.
Saxenburgstraat 34.

Van het Bur. voor Handelsinl. te Amsterdam:

**SAMENWERKING TUSSCHEN NEDERLAND
... EN ZUID-AFRIKA.**

De Minister van Verdediging, Kolonel Mentz,
... Zuid-Afrika, die heden een bezoek bracht aan het
... Bureau voor Handelsinlichtingen, heeft het instel-
... len van eenen dergelijken dienst in Zuid-Afrika be-
... sproken in verband met de toezegging van de Zuid-
... Afrikaansche Unie om aan het Overzee-Instituut
... deel te nemen. Ter zake van het emigratie-vraagstuk
... nam de Minister met groote belangstelling kennis
... van de pogingen in Januari 1900 om eene Neder-
... landsche Emigratie-Mij. voor Transvaal en Oranje-
... Vrijstaat te stichten, met welker oproep destijds
... meer dan 2000 Nederlanders uit alle oorden des
... lands hunne instemming betuigden. Wenschelijk is,
... dat zich alleen geschikte elementen beschikbaar
... stellen, ook voor industriele doeleinden. In de Unie
... zijn de voorstanders van krachtige samenwerking

Koninklijke West-Indische Maildienst
Amsterdam

Passagiersdienst

naar en van SURINAAM en CURAÇAO, Br. Guiana,
Trinidad, Venezuela, Colombia, Centraal America, Haiti.

Fabriek van 145
FORNUIZEN
met toebehooren
voor Hotels,
Restaurants,
Gestichten, enz.
SCHREVENINGEN
Telef. Interc. 664

Pa P. J. MEIJIS & ZOON Wassenaarsche-
Hofveranclers straat 1, 3, 5.

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULEN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
uit de Plaatcolbakkerij „Zuid Holland“
te Gouda. 109

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN“
Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
2de Schuijststraat 332 (Duinoord), Den Haag. 188

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
leiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar. 188

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Zorg, dat Uw zaak in alle opzichten
een goeden indruk maakt.
Zij maakt geen goeden indruk met
slecht of 2de klas drukwerk.
Eerste klas drukwerk tegen concu-
reerenden prijs levert U

N.V. Drukkerij ten Hagen
Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

Firma KIEWIET DE JONGE
Lange Bisschopstraat 25, DEVENTER.

SPECIALAAL MAGAZIJN VAN
Huishoudelijke Artikelen
Haarden en Kachels
Tuin- en Serremeubelen.

SCHRIFTELIJKE KNIPCURSUS

Door een geroutineerd Coupeur, met meer dan 20-jarige praktijk.
(oud-leerling van de wereldberoemde „Professeur de Coupe“ A.
NEBELINE te Brussel) worden systematisch schriftelijke lessen
gegeven (ook naar Indië) ter bekwaam in het geven van
een chique coupe aan Uw Dame- of Heeren- en Kinderkleding.
Prijs 18 lessen f 12.—, per geheele cursus slechts f 45.— (bij
voortbetaling).
Vraagt uitgebreide prospectus aan INSTITUUT VOOR SCHRIJF-
LIJKE LESSEN, Kapellestraat 6, AMELBOORN. 48
No gunstig afgelegd examen wordt prachtig diploma uitgereikt.

C. P. A. NICOLAI
DUNKERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
hoek Valeriusstraat. 177

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
Nieuwste Modellen.

Fabriek van INDISCHE UITRUSTINGEN

Eigen Koffierfabriek

G. KERNER & Co.

BATAVIA DEN HAAG SOERABAJA
Stationsweg 78 - Tel. H. 1038

Alle goederen worden onder garantie geleverd.
Eventuele vergissingen worden aan onze filialen
in Indië kosteloos hersteld.

De Haagsche Broodfabriek.

„Cheario”

Fabriek en Kantoor:
Bilderdijkstraat 139
LUXEBROOD- EN BESCHUITFABRIEK
met speciale afdeling
BANKETBAKKERIJ.

Eigen winkels in alle deelen der stad.

Zij staat sedert 1909 voortdurend
onder controle van het Station voor
Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

Gaat U naar Indië ?

Ik **VERPAK** Uw glaswerk, kostbaar en gewoon huisraad enz. zeewaardig. Kisten worden door mij in alle maten gemaakt en geleverd.

Beleefd aanbevelend,
H. J. BARTELING Jr
Joan Meichior Kemperstraat 106^{II} : AMSTERDAM

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. Krul

Salon de Rafraichissements

NOORDEINDE 44 DEN HAAG

OLYMPIA THEATER

Prins Hendrikplein 3 - Tel. M. 814

Programma van 22-27 Sept.

DRIJFZAND.

Drama in 8 acten.

Voor den man die zij lief heeft, trotseert een vrouw het drijfzand der schande en waagt leven en eer; maar de reinheid harer ziel beschermt haar, totdat het werk der liefde volbracht is. Als U DOBOTHY DALTON in „Drijfzand” ziet, zult U alles begrijpen . . . 't zelfz roerend met haar eens zijn.

Uitgelaten Arrestanten.

Kluicht in 2 acten.

Journal. Het Oog.
Actueel. Buitengewoon Wetensch. Film.

Zondag Matinee van 2.30 tot 5 uur. Dinsdag niet rooken

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
Filiaal: 'S-GRAVENHAGE Noordwal 4, Tel. 2461
Filiaal: ARNHEM Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

met Nederland er van doordrongen, dat de stoomvaartlijn onder Nederlandsche vlag praktisch optreden aan beide zijden als eisch stelt.

Van het Informatie-Bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Leeraren in de plant- en dierkunde.

Leeraren in de Nederlandsche taal.

Leeraren in het Duitsch.

Leeraren in het Fransch.

Leeraren in de wis- en natuurkunde.

Leeraren in het teekenen (akte Me en g).

Leeraren in de Staatswetenschappen.

Leeraren in de scheikunde, allen volledig bevoegd.

Civiel- of bouwkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onderwijs.

Werktuigkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onderwijs.

Gepensioneerde genie-officieren als leeraren in de bouwkundige vakken bij het middelbaar technisch onderwijs.

Leeraren met K¹ bevoegdheid.

Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolarts).

Psychiater bij het krankzinnigenwezen.

Apothekersassistenten (ongetrouwd).

Analysten.

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Verpleegster 1ste klasse bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Verpleger 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Candidaat-notaris bij de Wees- en Boedelkamers.

Waterbouwkundig ingenieur voor Waterkracht en Electriciteit.

Electrotechnisch ingenieur voor Waterkracht en Electriciteit.

Werktuigkundig ingenieur voor het baggerwezen.

Civiel-ingenieur die zich gespecialiseerd heeft op het gebied van rioleering en waterzuivering.

Vakkundige die zich gespecialiseerd heeft op het gebied van rioleering en waterzuivering.

Opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

Opzichter voor de landsgebouwen.

Teekenaar bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

Geologen bij 's lands mijndiensten in tijdelijken dienst.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:

Civiel-ingenieur,

Werktuigkundig ingenieur,

Gegradueerde ambtenaren,

Opzichter werkplaats voor afd. rijtuigbouw, smederij, instrumentmakerij, voertuiglichterij.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen (in tijdelijken dienst):

Machinisten,

Technicus voor electro-zwakstroom.

Scheikundig ingenieur ten behoeve van 's lands mijndiensten.

Scheepsbouwkundig ingenieur bij het marine-etablisement te Soerabaya.

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:

Electro-technisch ingenieur,

Electro-technisch ambtenaar 1ste Klasse,

Electro-technisch ambtenaar 2de Klasse,

Adsp.-electro-technisch ambtenaar,

Telegraafopzichters 1ste en 2de Klasse,

Radio-technisch ambtenaar 2de Klasse,

Adspirant-radio-technisch ambtenaar,

Radio-telegrafisten.

Onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs.

Onderwijzer met de hoofdkate en lagere akte wiskunde voor het meer uitgebreid lager onderwijs.

Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.

Inspecteur en ambtenaar bij den belastingdienst.

Belastingaccountant.

FAMILIE-BIOSCOOP
Prinsstraat 40 Telefoon H. 7477
Vanaf Vrijdag a.s. 23 September
Iederen avond 8.15 uur, Maandag, Dinsdag en Donderdagmiddag 2.30 uur,
MIA MAY, de gevierde Filmartiste,
de lieveling van het bioscooppubliek,
in den prachtfilm
Ter wille van haar Kind.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te kunnen komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de Afdeling B van het Ministerie van Koloniën.

Naar de Koloniën.

De aandacht wordt gevestigd op de in dit blad voorkomende advertentie van den Emballeur H. J. Barteling Jr., die zich, voor de avonduren, ook beschikbaar stelt om in te pakken of daarbij hulp te verlenen.

Mutaties van 14 tot 21 Sept. 1921.

Nieuwe Leden.

H. H. Cock, Controleur Agrar. Zaken, Solo, f 12.
H. Jansen, Autohandel, Solo, f 12.
B. van der Haar, Oldenzaal, f 5.

Afschrijven.

Ridder W. F. van Rappard, Planter, Halte Toentang.
P. Cheriez, Utrecht, Nassaustraaf 6.

Adresveranderingen.

J. M. C. Parisius, van: Paramaribo, P. O. B. 109 naar: Amsterdam, 2e Hugo de Grootstraat 10 I, f 5.

Mevr. E. de Quant-Heijting, van: Den Haag, Buys Ballotstraat 41, naar: Oost-Indië, z. n. a., f 2.50.

E. K. H. Plum Mentz, Gen. Maj. b. d., van: Nederland, z. n. a., naar: Weltevreden, f 5.

Mr. C. W. Hopster, Voorzitter Landraad, van: Madioen naar: Apeldoorn, 2e Beukenlaan, Villa de Paddestoei, f 5.

W. G. Moggensstorm, Controleur B.B., van: Bloemendaal, villa Freija, naar: Leiden, Oude Vest 49a, f 5.

J. F. van Duuren, Ambt. B.B., van: Haariem, Schermersstraat 4, naar: Posso, Celebes, f 5.

C. F. H. Dumont, Leeraar H.B.S., Weltevreden, van: K. W. III School naar: Waterlooplein D 25.

H. E. Haak, Controleur B.B., Malang, van: Wilhelminalaan 12 naar: Wilhelminastraat 7a.

C. A. Hauber, Werktuigkundige Gouv. Mar., van: Tandjong Balei (Karimoen) naar: Oehleh (Atjeh).

L. C. A. van de Kastele, Kap. Genie N.-I. L., van: Bandoeng, D. v. O., naar: Weltevreden.

J. L. C. R. Lacculle, Majoer Genie N.-I. L., van: Weltevreden naar: Magelang.

C. H. H. Magermans, Werktuigkundige Gouv. Mar., van: Weltevreden, D. v. M., naar: Menado.

G. D. P. A. Renardel de Lavalette, Ass.-Res., van: Banjoewangi naar: Mr. Cornelis.

E. F. Wiemer, Ritm. Cav., van: Salatiga naar: Hilversum, Hoflaan 5, f 5.

L. P. L. van der Tas, oud-Hoofd Kadaster N.-I., van: Weltevreden, Raden Salehlaan 38, naar: Nederland, z.n.a., f 5.

H. J. van Brink, Adm. B.B., Den Haag, van: Laan van Meerdervoort 432 naar: 2e Sweelinckstraat 61.

Mevr. S. Maas Geesteranus, Den Haag, van: Bazarstraat 17 naar: Delistraat 61.

Mej. W. P. Bär, Gedipl. Verpleegster, van: Amsterdam, Keizersgracht 330, naar: Buitenzorg, Tjilendek 62, f 5.

Mr. H. J. Matthes, Oud-Raadsheer H. G., van: Den Haag v. Oldenbarneveldlaan 29, naar: Scheveningen, Hasseltschestraat 1.

W. C. Dogterom, Leerl. Landbouwschool, Deventer, van: Nieuwstraat 61 naar: Nieuwmarkt 2.

J. Weijerman, van: Den Haag, van Speijkstraat 61, naar: Zandvoort, Brederodestraat 85, f 5.

F. H. Dessauvage, van: Den Haag, Javastraat 25, naar: Bandoeng, Automobielfafdeling, f 5.

S. F. van Juisingha, van: Brussel, Avenue Louise Wilchens, Hotel, naar: Wiesbaden, Hotel Jahreszeiten.

Prof Mr. Ph. Kleintjes, van: Heerde (bij Groningen), Huid Koehoorn, naar: Amsterdam, Jan Luijkenstraat 17 (pension), f 2.50.

E. Vonck, van: Doorn (Utrecht), Villa Houtrust, naar: Den Haag, Stadhoudersplein 12, f 10.

J. Blok, Controleur B.B., Den Haag, van: Copernicusstraat 250 naar: Prinses Mariestraat 20, f 5.

J. Blackstone, Hoofdingenieur B.O.W., van: Weltevreden naar: Den Haag, Laan van Meerdervoort 428, f 5.

D. Heijting, Ass.-Res., van: Meester-Cornelis naar: Haarlem, p/a Mevr. Hagen, Kleine Houtweg 30, f 5.

F. D. Jansen, Off. v. Gez., van: Padang naar: Den Haag, Valkenboschlaan 36, f 5.

Dr. J. B. Koltzoff, Leeraar Koning W. III School, van: Watergraafsmeer (Amsterdam), naar: Weltevreden, Dep. van Onderw., f 5.

E. de Vries, Visiteur der Belastingen, van: Paramaribo naar: Zwolle, Groote Markt 17, f 5.

P. Westra, Sub-agent Immigratie, van: Paramaribo naar: Den Haag, 2e Schuytstraat 338, f 5.

PERRY & CO.

AMSTERDAM - ARNHEM - 'S-GRAVENHAGE
UTRECHT - GRONINGEN

139

HUTKOFFERS

Firma Wed. H. VAN GEMERT & Zⁿ

Havana-Sigarenenfabrieken

BEST (N.-Br.), Holland

Eenig adres voor levering van Sigaren rechtstreeks aan particulieren

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen.

Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar **elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld** en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komt,

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventueele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

bedragende voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rokers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeeren. Door Uwe bemoeide sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden.

Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

VRAAGT ONZE GEILLUSTR. PRIJSCOURANT No. 6 WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

Vereeniging „OOST en WEST“.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TENHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, Koffiedrinken en dineeren, tegen zeer billijke tarieven. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIETINK, Directeur.

TENHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan“, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West“, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

	Prijs p. exempl.	Frankeerkosten.
a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk),	f 0.50	f 0.04
2. Onze Oost. II, iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.	- 0.05	- 0.02
b. Onze West Tweede druk bestaande uit:		
1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;	- 0.50	- 0.06
2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN,	- 0.50	- 0.06
c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkring en Vooruitzichten.		
I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)	- 0.75	- 0.06
II. De Geëmpleyerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de verbeterde druk).	- 0.25	- 0.04
III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).	- 0.50	- 0.02
IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).	- 0.75	- 0.04
V. De Ambtenaar bij het Boshwezen in Nederlandsch-Indië.	- 0.20	- 0.04
VI. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.	- 0.25	- 0.06
VII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.	- 0.20	- 0.04
VIII. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verbeterde druk).	- 0.20	- 0.04
IX. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederl.-Indië.	- 0.25	- 0.06
X. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.	- 0.40	- 0.04
d. Emancipatie-Teespraak door Th. A. C. COMVALIUS.	- 0.25	- 0.04
e. „Ontwaakt“. Ter nagedachtenis aan CORN. W. BLIND, door Th. A. C. COMVALIUS te Paramaribo.	- 1.50	-

N.B. Betseld verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bevondstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Solo, residentie Soerakarta, Java.

COMPLETE MEUBELEERIJ BEHANGERIJ

Centraal Meubelmagazijn
= „DUINOORD“ =

Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624

STOPPERDERIJ

MEUBELMAKERIJ

VLEUGELS, PIANO'S
KUNST SPELPIANO'S
— ORGELS —

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 140 - TEL. H 2051

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND“
AMSTERDAM.

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via Southampton, Genoa, Port-Said naar
SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA.

**Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.**
Kelen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WUK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

L. C. JACOBI

's-GRAVENHAGE SOERABAYA
Regentesselaan 123, Tel. H. 1403

Wendt U voor
Koop, Huurkoop, Verhuur
Inruilen, Repareeren, Stemmen
Transport

tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het
meest bekende adres.

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

Wereldmerk IBACH.

J. P. G. NICOLAI & ZONEN

HOF-KLEEDERMAKERS

Kanaalstraat 2 Telef. H. 3146
's-GRAVENHAGE

Hof-, Rijks- en Gemeentelieferanciers

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directie te Amsterdam en te Batavia.

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „**OCEAAN**”
Directie: Prins Hendrikade 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM.

Zeehaboe's en Jongens
beschikbaar.

Te bevragen in „**PERSINGGAHAN**”
Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

UITGAVE van de N. V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

DE INDISCHE RIJSTTAFEL.

Recepten van een Indisch Kokki.
BEWERKT VOOR HOLLAND
DOOR
FRANÇOIS BLOM,
Schrijver van „De Moderne Kookkunst”,
4de DRUK.

Prijs: ingenaaid. . . . . f 1.00

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Berichten de ontvangst van

Najaars { *Stoffen*
Confectie

Viyella - Flanelen - Kousen

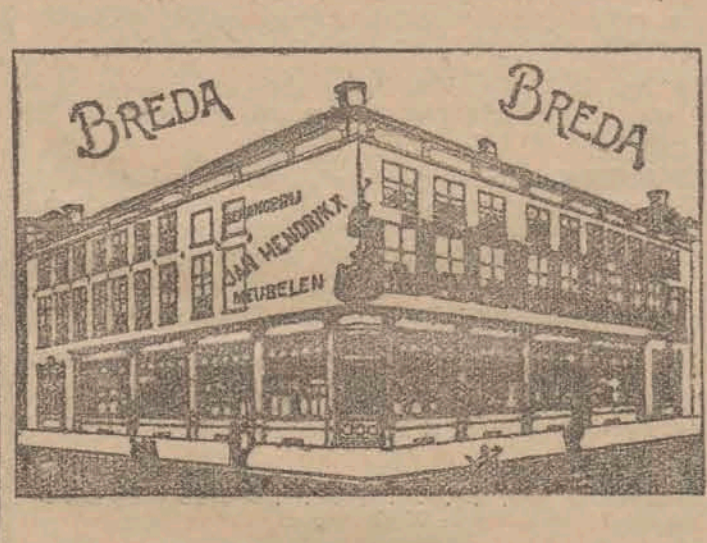
WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar

170

Kleermakerij „UNICUM”
Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VORUIT bepaald.

Naamlooze Vennootschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming
voorheen P. J. JANSEN.

Eenig adres: **Koninginnegracht 10^a,**
(over Hoofd-ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage.

Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden
... .. en Maand-Auto's ... ..

Dag en Nacht geopend

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdstekantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2888 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het meubeleeren en steffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank
's-Gravenhage - Winnipeg

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg.

Brengt een bezoek aan „Boeatan”, Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid.